

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk,
op zaterdag 25 oktober 1958

RECHT EN PSYCHOLOGIE

Rede uitgesproken door Mr. A. KELDERMANS, advocaat bij de Balie te Kortrijk

Het is ten allen tijde een merkwaardig iets geweest te moeten vaststellen dat de rechtspraktikus blij kan geven van een groot psychologisch doorzicht in de zaken die hem worden toevertrouwd, en dat hij tezelfdertijd de meest elementaire psychologische regelen veronachtzaamt, welke nochtans eenieder als vanzelfsprekend zal beschouwen.

Op het vóór-wetenschappelijk plan speelt het intuïtief-gerichte denken een grote rol bij het beoordelen van rechtsverhoudingen, maar het leidt niet altijd tot verantwoorde oplossingen.

Recht en psychologie beïnvloeden elkaar ook als wetenschap, temeer daar beiden betrekking hebben op menselijke verhoudingen.

Het recht is inderdaad een produkt van de menselijke psyche, en de maatschappelijke ordening die beoogd wordt, kan nog omschreven worden als sociale aanpassing en integratie.

Zoals het recht aanvankelijk voortspruit uit het menselijke handelen, voorwerp van de psychologische wetenschap, zo oefent het op zijn beurt invloed uit op de gedragingen der mensen, meestal in de zin van een gebieden of verbieden.

De wisselwerking, onderlinge afhankelijkheid en beïnvloeding is dus theoretisch onmiddellijk te vatten. Wij zullen zien dat in de praktijk heel weinig beroep gedaan wordt op de psychologie als wetenschap, niettegenstaande de jurist groot gevaar loopt het complexe menselijke gedrag menigmaal verkeerd te begrijpen, of de uiterlijke verschijningsvormen niet in verband te kunnen brengen met de werkelijke psychische inhouden.

Als wetenschap heeft het recht zich veel vlugger kunnen losmaken uit een allesomvattende filosofie dan de psychologie, die eerst in de vorige eeuw burgerrecht heeft verworven.

Sindsdien heeft haar opbloei echter geen perken meer gekend, en wij kunnen ons moeilijk een beeld

vormen van de invloed der psychologie in ons heden-daags leven.

Nieuwe inzichten en resultaten oefenen hun invloed uit op de opvoedingsmethoden der kinderen; intelligentie- en karaktertesten worden toegepast op rekruten, toekomstige officieren, sollicitanten voor allerlei functies in administratie en bedrijfsleven; de optimale arbeidsvoorwaarden worden vastgesteld in de grote nijverheden door eigen bedrijfspsychologen; nieuwe middelen stimuleren de verbruikers tot steeds grotere aankopen; opiniepeilingen en het verspreiden of bestrijden van geruchten zijn gemeen goed geworden in het openbaar leven, zowel op nationaal als op internationaal vlak. Vermelden wij nog het genezen van niet-aangepaste mensen door psychotherapie en psychoanalyse en de onderzoeken omtrent de geestesgesteldenis der ouden van dagen, en U zult merken dat geen enkel domein meer ontsnapt aan de aandacht der psychologen.

Onmiddellijk dient er echter aan toegevoegd dat er geen onverdeeld vertrouwen bestaat in de wetenschappelijke resultaten der psychologie. Er is inderdaad een grote afstand tussen de theoretische aanwinsten en de praktische toepassingen, zoals trouwens in elke wetenschap. Wat de psychologie betreft wordt deze afstand nog vergroot door het complexe en intentionele van het menselijk gedrag.

Psychologisch niet-geschoolde lieden maakten zich meester van de praktische resultaten en bedrogen op gewetenloze manier de mensen die zich tot hen wendden om raad. De vakpsycholoog hield zich afzijdig of was eenvoudig niet op de hoogte van de wijze waarop zijn laatste nieuwe inzichten op onverantwoorde en onwetenschappelijke basis werden «toegepast».

Het vertrouwen in de psychologie is nog steeds niet hersteld, en de schuld berust hier voor een deel bij de vakpsycholoog, die opgesloten leeft in zijn ivoren toren en de gewone burger niet inlicht over de wer-

kelijke draagwijdte van zijn laatste ontdekkingen. *Eysenck* formuleert zeer duidelijk de plicht van de wetenschapsmens in onze democratische wereld, waar hij zegt dat deze moet mededelen welke de stand is van ontwikkeling in zijn vakgebied, t.t.z. wat mogelijk is en wat niet, en wat binnenkort zal verwezenlijkt worden (1). De vakpsycholoog moet zich uitdrukken in klare, begrijpelijke termen en aldus de kloof overbruggen die tussen hem en de gewone sterveling gaapt, kloof die belet de praktische resultaten verantwoord toe te passen en naar waarde te schatten.

In de eeuw der interhumane betrekkingen, door de psychologen zelf op het voorplan gebracht, mogen deze niet zondigen tegen hun eigen inzichten en vooropstellingen.

Berust het weinig intense en weinig vruchtbare contact tussen recht en psychologie voor een deel op het passief der psychologen zelf, dan mogen wij er onmiddellijk aan toevoegen dat ook de juristen een *mea culpa* mogen slaan.

Ook de rechtsgeleerden leven voor een goed deel buiten de werkelijkheid en lijden aan een ingekankerd gebrek, nl. dogmatisch te denken en achteruit te zijn op hun tijd, zoals onze confrater *Mr. C. Gits* het zo sprekend wist uit te drukken in zijn gekend werk over het oeuvre van de socioloog *G. Gurvitch* (2).

Tot de sociale werkelijkheid behoren nu ook de psychologische aanwinsten en deze worden praktisch nooit geraadpleegd of verwerkt, noch bij het maken van nieuwe wetten, noch bij het rechtspreken in konkrete gevallen.

De psychiatrische onderzoeken maken hierbij maar gedeeltelijk een uitzondering, want zeldzaam zijn de psychiaters die kunnen bogen op een psychologische scholing. Hun instelling is meestal anthropologisch en neurologisch.

Om aan deze situatie te verhelpen zou de jurist de vakpsycholoog moeten raadplegen, terwijl deze laatste spontaan zijn bevindingen zou moeten mededelen aan de rechtsgeleerde. Zulke samenwerking kan niet anders dan vruchtbaar zijn en zij zal beide wetenschappen terug brengen tot het reële, dagelijkse leven in gans zijn verscheidenheid.

Reeds op universitair plan zou de psychologische vorming van de jurist moeten vervolmaakt worden en niet beperkt blijven tot een eerder filosofisch getinte cursus met enkele physiologische en psychologische noties in het allereerste jaar.

Psychologie en Strafrecht — Misdadigheid en Bestrafing.

Aangezien de psychologie zich juist als doel stelt het menselijk gedrag te bestuderen en te leren begrijpen, is het als vanzelfsprekend dat daar waar het menselijk gedrag juist afwijkt van wat wij als « normaal » beschouwen, de psychologie haar grootste invloed kan doen gelden.

Het abnormale gedrag wordt in het rechtsdomein hoofdzakelijk beschouwd vanuit het standpunt der toerekenbaarheid, der schuld en der straftoepassing.

De voornaamste en meest dringende taak voor de psychologie als hulpwetenschap van het recht, ligt dan ook in het domein van het strafrecht.

De misdadiger is voor de jurist een persoon die een rechtsregel overschreden heeft en bijgevolg gestraft moet worden. Het misdrijf wordt gekwalificeerd, de rechter grijpt naar zijn wetboek en vergeet meestal

een grondig inzicht te krijgen in de persoonlijkheid van de dader. De psychologie zal er nu juist voor ijveren de *persoonlijkheid* van de dader op het voorplan te brengen bij een misdrijf, in de plaats van het *misdrijf* zelf. Het misdrijf zal essentieel beschouwd worden als de daad van een sociaal niet-aangepast persoon, zodat het « remedium » niet noodzakelijk zal bestaan in een straf, maar eventueel in een aangepaste behandeling.

Ontstaan en Groei van het Strafrecht.

De sociale psychologen hebben er ten overvloede op gewezen dat het rechtsfenomeen maar kon ontstaan bij het vormen van *groepen*, m.a.w. bij een minimum aan maatschappelijke structuur.

Waren de rechtsverhoudingen in de groep aanvankelijk weinig karakteristiek, buiten de groep kende men alleen wapengeweld, de wet van « oog om oog en tand om tand ».

In de loop der eeuwen kwamen echter de groepen bijeen door opsorping of samensmelting en ontstonden aldus nieuwe verhoudingen. Wanneer een kleinere groep zich oploste in een grotere structuur, ging dit zeker gepaard met allerlei wijzigingen en moeilijkheden, ook van juridische aard. Zo evolueerden de primitieve rechtstelsels in de groepen tot meer genuanceerde verhoudingen, maar buiten de groep overheerste nog steeds het barbaarse weerwraakprincipe.

De psychologie heeft aangetoond dat dit weerwraakprincipe diep wortelt in de menselijke psyche, terwijl de geschiedenis ons leert dat in de hedendaagse internationale verhoudingen geen enkel supra-nationaal organisme er in geslaagd is het uit te schakelen.

In de grotere groep nu, met haar supra-structuur, moet er plaats blijven voor de kleinere groepen : de individuele en groeps-verhoudingen vertonen een zekere wetmatigheid die het voorwerp vormen van sociale psychologie en aanverwante wetenschappen.

Waar de supra-structuur gaat « wegen » op de kleinere groepen zullen er spanningen ontstaan die de inwendige solidariteit dreigen te verscheuren. Het huidige Frankrijk is er een sprekend voorbeeld van.

Op strafrechtelijk gebied ontstaat aldus de repressie van de kleinere groep die zich niet wil plooiën naar de eisen van een hoger geheel. De hogere structuur zelf zal meestal weinig begrip hebben voor de noden van de infra-groep en zal praktisch overgaan tot de bestraffing der individuen die deel uitmaken van de dissidente groep, daar zij deze laatste als zodanig niet kan raken.

Het « repressie-probleem » in ons land is als dusdanig een uiting van dit groeps-strafrecht : het eenvoudig behoren tot de andere categorie bracht bestraffing mee, of in mindere graad, administratieve maatregelen.

Geen amnestie kan hier de oplossing brengen, maar een volledig integreren in de hogere structuur : sociaal, economisch, cultureel en juridisch. Het hoger geheel moet de normale ontplooiing der individuele en groepsbetrachtingen kunnen aanvaarden en hun de plaats toekennen die zij in menig opzicht de factu reeds bezitten.

In dit verband is het een dringende taak de openbare mening te leiden en voor te lichten, evenals dit gebeuren moet tegenover het misdadig gedrag van de enkeling en de vooroordelen die bestaan tegen heropvoeding en hervormingen op strafrechtelijk gebied.

De Openbare Mening.

Ten huidigen dage is de openbare mening een niet te onderschatten faktor waarmede de wetgever terdege moet rekening houden.

Human relations op nationaal vlak werden tot nu toe weinig ernstig bestudeerd en kennen een beperkte toepassing op louter politiek plan. Is de gewone mens voorbereid om een nieuwe behandeling van misdadigers, hoe wetenschappelijk gefundeerd zij ook weze, te aanvaarden? De vraag stellen is ze tevens beantwoorden.

De weerwraak- en vergeldingsideën zitten bij de mensen diep ingeworteld en leiden — meestal onbewust — hun oordeelsvorming bij het vernemen van misdrijven.

Waar vroeger het individu zich zelf recht verschafte, is er nu een speciale macht daartoe ingericht.

Zolang nu de rechterlijke macht haar functie uitoefent in akkoord met de onbewuste tendenzen der massa, gaat alles opperbest.

Deze tendenzen ankeren ook in de persoon van de rechter zelf, en zij worden gestabiliseerd door een rationele bovenbouw.

Inderdaad, omdat wij aanvoelen hoe ons moeilijk opgebouwd evenwicht dreigt verloren te gaan of verstoord te worden door het misdadig gedrag van anderen, doen wij beroep op de konstruktie van bescherming der maatschappij en sociaal verweer.

Is de maatschappij echter gediend met een levenslange opsluiting zonder meer? Zeker niet. Er is echter een voorbeeld gesteld en onze weerwraakgevoelens zijn verzadigd.

Deze weerwraakideeën en de vrees voor een gestoord psychisch evenwicht worden nog versterkt door wat *Mannheim* het principe der «minderwaarde» heet (3): bestraffing moet steeds een aspekt vertonen van geweld, pijn en beperking. Heropvoeding en individuele behandeling betekenen verzachting van het lot der gevangenen: zij worden bevoorrechten tegenover de gewone mensen; de nieuwe methodes zijn dus een ware aanmoediging tot misdadigheid.

Nochtans zijn nu juist deze kategorie van mensen, de misdadigers, in alle opzichten en vooral sociaal, veel minder waard; wij heten ze soms het uitschot der maatschappij.

Merken wij eerst en vooral op dat de normale mens die er toe komt zijn neigingen te onderdrukken en te leven in overeenstemming met de wet het veel gemakkelijker heeft dan de delinkwent. Niemand trouwens is bereid hun plaats in te nemen, hoe bevoorrecht hun situatie ook weze.

De misdadiger zelf lijdt echter onder zijn antisociaal gedrag, hij wordt gekweld door angst- en schuldgevoelens, ondraagbare innerlijke spanningen vinden geen oplossing en bij zijn medemens vindt hij nergens blijken van begrip of aanvaarding. In als buiten de gevangenis is hij de alleenstaande, de afgezonderde.

De psychologie leert ons dat wij ons oordeel niet mogen laten vervalsen door onbewuste tendenzen. Te veel stereotype voorstellingen bepalen ons denken en gedragingen: filmsterren, politiciers, Joden en misdadigers behoren tot vaste kategoriën met een bepaald waarde-oordeel (4). Evenzo beschouwt de gewone mens advocaten en geneesheren als «beurzenijders». En zitten er toevallig een paar goede ele-

menten tussen dan luidt het adagium: «De uitzonderingen bevestigen de regel.»

Wat nu het probleem der misdadigers betreft, berust de strijd tussen de voorstanders der oude principes en diegenen die hervormingen willen doorvoeren, hoofdzakelijk op een misverstand, op een elkaar niet begrijpen.

Men komt niet voor de keuze te staan: straffen of niet straffen, t.t.z. de delinkwent vrij laten en hem niet verhinderen schadelijk te zijn voor de maatschappij.

Nooit heeft een psycholoog eraan gedacht misdadigers volkomen vrij te laten rondlopen wanneer hij spreekt van hervorming of toepassing van nieuwverworven inzichten.

De Dader als begin- en eindpunt van de straf-toemeting.

Het is duidelijk dat de maatschappij niet onbeschermd mag blijven tegenover de anti-sociale houdingen der misdadigers.

Het misdrijf moet bestraft worden, t.t.z. de dader zal op een gepaste wijze veroordeeld worden.

Mogen wij uit het strafrechtelijk systeem in zijn geheel afleiden dat de persoon van de dader aan de basis zal liggen van de bestraffing? Theoretisch misschien wel: onze strafwetten en de traktaten van strafrechtsgeleerden bevestigen het ons (5).

Praktisch echter speelt de dader maar een rol bij het opsporen van de schuldige, eenmaal hij echter gekend is gaat alle aandacht naar het misdrijf zelf en naar het opzoeken van het wetsartikel waaronder die strafbare handeling komt te vallen.

De dader in zijn individualiteit, zijn persoonlijkheidsstruktuur, is een weinig interessante faktor en daarenboven is het doorgronden, het begrijpen van die mens veel te moeilijk en te omslachtig.

Uitzonderlijk, in gevallen van politieke moord of van een misdrijf dat een grote emotionele weerklank vindt, zal het publiek zich gaan afvragen wie toch die persoon is die tot zo iets in staat was en welke wel zijn drijfveren konden geweest zijn.

Niettemin zal de persoonlijkheid van de dader geen beslissende faktor zijn in de straftoemeting; eventueel wel de sympathie of antipathie die de misdadiger vindt bij de jury, de omstandigheden van het misdrijf en de bekendheid van het slachtoffer.

Een der grote vorderingen van het strafrecht is het stellen van kinderen en abnormalen buiten het eigenlijke strafrechtsdomein. De geestesranke is niet verantwoordelijk voor zijn daad, bijgevolg kan hij niet gestraft worden. De wet voorziet echter zekere maatregelen in dergelijke gevallen en de rechter moet alleen nagaan of de voorwaarden tot het straffen van die maatregelen voldaan zijn.

Onder de mom van sociaal verweer, negeert men aldus alle wetenschappelijke resultaten der sociale wetenschappen in brede zin, alle eerbiediging van de menselijke persoon, en past men tenslotte een strafbehandeling toe op iemand die niet gestraft wordt of kan worden. Anders dan een strafbehandeling kan men de maatregelen die geesteszwakken ondergaan moeilijk heten.

Hoe ernstig en dringend het argument van het sociaal verweer ook moge wezen in bepaalde gevallen, het mag nooit het enige en doorslaggevende criterium worden voor om het even welke beslissing.

In de meeste gevallen zal de delinkwent bestraft worden met een vrijheidsberoving. Het failliet van

het gevangenisstelsel wordt reeds lang door de meeste auteurs erkend. Tenminste indien men een zeker belang wil toekennen aan de persoon van de dader.

Tot deze inzichten is nu juist de psychologie en de sociologie gekomen. Delikten moeten beschouwd worden als uitingen van specifieke personen levende in bepaalde milieu's. De kennis van de psychologie van de dader is essentieel om maatregelen, om een bestraffing te kunnen uitvoeren en dit veronderstelt juist een algemene kennis van de menselijke persoonlijkheid en de aangepaste middelen om deze te doorgronden.

Het reeds geëvolueerde Zwitserse strafrecht spreekt van studie van de antecedenten en het karakter in zijn artikel 41 : « Vorleben und Charakter. »

Wij moeten de persoonlijkheid doorgronden op het ogenblik van de daad : met zijn aanleg, zijn vermogens, de milieufactoren in verband met de dader zelf. Daarbij komen dan nog de milieufactoren die aanleiding gaven tot de daad.

H. Walder heeft dit alles zeer kernachtig weten uit te drukken : « Das Verbrechen ist eine Funktion der tatsächlichen Persönlichkeit und der Tat gestaltenden Umwelt » (6).

Eenmaal de dader gekend, blijft er nog het probleem van de straf. Maar juist deze kennis zal meebrengen dat in veel gevallen geen spraak meer kan zijn van een specifieke bestraffing, maar wel van een behandeling, van een heropvoeding. Belangrijk is dat het beste middel gezocht wordt om sociale aanpassing in de toekomst mogelijk te maken. In vele gevallen kan een zekere dosis « straf » nog noodzakelijk zijn, maar in andere gevallen moet men durven het begrip *behandeling* kategoriek te stellen tegenover het begrip *bestrafing*. Het zou duidelijk moeten zijn dat niet onze vooropgezette ideeën, niet de gewoonten der rechtbanken, niet onze gevoelens beslissend mogen zijn in het treffen van maatregelen tegenover delinquenten. De heropvoedingsmiddelen vooropgesteld door wetenschapsmensen met grondige ervaring en ruim menselijk begrip worden in de praktijk omgezet in verzachtende omstandigheden, geldboeten en interneringen. Zo blijft echter het strafaspect beklemtoond en wordt het principe van heropvoeden prijsgegeven.

Friedlander haalt het voorbeeld aan van een homoseksueel die door een Engelse rechtbank voor de keuze gesteld werd zich te laten behandelen of een gevangenisstraf te ondergaan. Natuurlijk opteerde de man voor een therapeutische behandeling, maar weigerde na de eerste zitting zich nog verder te laten genezen en verklaarde de gevangenisstraf te verkiezen. Wat was er gebeurd ?

Men had de man opgenomen in een krankzinnigen-gesticht en had hem temidden van debielen en schizofrenen laten aan tafel zitten. (7).

Zo worden heropvoedingsmethodes, op gezonde basis opgesteld, met één slag vernietigd.

Psychologische begrippen aangaande het menselijk gedrag en de persoonlijkheid.

Eenieder die op enigerlei wijze in contact komt met misdadigheid zou een grondig inzicht moeten hebben in het menselijke gedrag, in de algemene persoonlijkheidsstructuur en vervolgens in het misdadig gedrag en zijn factoren in het bijzonder.

De ontwikkeling van een normale mens verloopt

in de zin van een sociale aanpassing aan de eisen van ons maatschappelijk leven hic et nunc.

Niettemin is het een elementaire vaststelling dat bepaalde individuen sociaal aangepast zijn of schijnen, terwijl anderen steeds uitblinken door hun anti-sociale houding.

Hoe ontstaan deze verschillen in het menselijk gedrag ? Welke motiveringen en bepalende factoren liggen er aan de grondslag

Een eerste inzicht wordt ons verschaft door het ontleiden van het *menselijk gedrag* : een stimulans werkt op ons in, verwekt een effectieve weerklank in het organisme dat antwoordt met een reactie.

De meest eenvoudige formule luidt dus : *Stimulans - IK - Reactie*.

Bij een stimulans van buiten uit, bvb. een te sterke lichtprikkel, kunnen wij de ogen sluiten of ons afwenden. Indien echter de prikkels van binnen in werken, kunnen wij met geen vluchtreactie antwoorden; er moet iets gebeuren. Zo zetten onze instinkten ons aan tot handelen uit nood, wegens een behoefte, een desadaptatie.

Een bepaalde *nood* doet een *streving* in werking treden die een *gedrag* uitlokt. Onze *kennis* doet ons de middelen aan de hand om onze behoefte te voldoen, en onze *gevoelens* brengen ons op de hoogte van de graad van voldoende of onvoldaanheid van deze behoefte.

Het uiteindelijke resultaat van onze gedragingen doorheen het ganse groeiproces zal ons grondstreven zijn, onze *persoonlijke zijnsvorm*, m.a.w. het ons zelf worden, het ons zelf in bezit nemen.

Professor De Waelhens drukte het zo treffend uit : « Que chacun possède son projet ».

De psycho-analyse heeft de nadruk gelegd op het belang van de strevingen die beheerst worden door lust en onlust en op het sociale aanpassingsproces dat er in bestaat dit *lustprincipe* te vervangen door het *werkelijsheidsprincipe*.

Doorheen de verscheidenheid van gedragingen blijft er steeds de ene menselijke persoonlijkheid, voortdurend in ontwikkeling, maar toch steeds één en dezelfde.

De structuur der menselijke persoonlijkheid kunnen wij met Freud schematisch en dus kunstmatig verdelen in het *Es* hetwelk onze instincten omvat, het *Ich* of de bewust-handelende en kennende persoon, en het *Ueber-ich* die controle uitoefent, essentieel voor alle aanpassing.

Wanneer wij tegenover deze elementen van de menselijke persoon nog de invloed van de *Umwelt* stellen, dan zien wij dat het *Ich*, als handelende persoon een bevredigende oplossing moet zoeken tussen de eisen van het *Es*, het *Ueber-ich* en de *Umwelt*.

In de gedraging komt dus langs het *Ich* weer de éénheid van de persoon naar voren.

Het Groeiproces van onze neigingen.

Terwijl de maturatie, de *rijping* van onze neigingen op universele wijze geschiedt, onafhankelijk van de buitenwereld, grijpt er tevens een *wijziging* van deze neigingen plaats, in functie van zekere eisen van buiten uit, en aanvankelijk met het enige doel de minste onlust, het minst mogelijke kwaad te ondergaan. De anti-sociale instincten van het kleine kind welke door het libido-principe worden beheerst gaan plaats maken voor een gedrag dat rekening houdt met velerlei uitwendige factoren komende uit onze *Umwelt*. (8).

Rijping en wijziging der neigingen voltrekken zich simultaan en beïnvloeden mekaar onderling.

Welke mechanismen bewerken nu een overgang van het lust- naar het werkelijkheidsprincipe? Welke zijn de voornaamste *wijzigingsmechanismen*?

Verplaatsing van Libido.

Een lustverwekkend object wordt vervangen door een ander object dat geleidelijk dezelfde lust zal opwekken. Er is verplaatsing van instinctuele activiteit onder invloed van de moeder die deze overgang wenst. Het kind verzet zich maar zal toegeven om de moeder niet te verliezen.

Reaktionnele vorming.

Bepaalde neigingen zullen overslaan in het tegenovergestelde. Dit gebeurt door identifikatie met de ouders en hun wensen, samen met een strijd tegen eigen neigingen. Dit worden *karaktertrekken*. Zo zal de wreedheid van het kleine kind tegenover andere kinderen onder invloed van de ouders overslaan in medelijden. Niet een loutere gevoelsaanstekelijkheid, maar een echt mede-lijden.

Het oorspronkelijke instinct wordt tegengewerkt en dit gaat gepaard met een groot verbruik aan psychische energie, maar hier is er reeds een speciaal doel: het energie-verbruik is te verrechtvaardigen.

Sublimatie.

Vanaf het vijfde levensjaar kunnen kinderen hun primaire neigingen omzetten in nuttige sociale activiteit.

Eenieder kent de periode waarin het kind alles kapot slaat wat in zijn handen terecht komt. Nu zal het kind zijn speelgoed nog uiteen nemen maar om te zien hoe het er van binnen uitziet. Nadien zal vader moeten helpen om het weer ineen te steken. 's Anderendaags ligt het weerom uiteen...

Maar dit leidt nu juist tot een konstruktieve geest, tot onderzoek en waarneming. Belangstelling en hobby's vinden hier hun oorsprong.

Verdringing.

De aggressiviteitsdrang bij het kind is zeer groot. Deze kan plots ophouden na een zeker voorval, b.v.b. een strenge bestraffing.

Na enkele jaren kan deze agressiviteit weer naar boven komen in originele vorm: ze was verdrongen naar het onbewuste en komt weer tot uiting onder dezelfde of licht gewijzigde vorm.

Het oudere zusje laat klein broertje vallen: «Ik had het nog zo goed vast en plots lag het op de grond... ik heb het er niet om gedaan». Ook in droomsituaties kan de verdrongen neiging zich uiten.

Regressie.

Door ontgoocheling of angst is er een terugkeer naar een vroeger stadium. Een beurtelings te streng optreden en dan weer te veel toegeven, zoals dit helaas bij veel ouders gebeurt, is oorzaak van veel regressie-mechanismen.

Al deze wijzigingsmechanismen ontstaan in de loop van het groeiproces, maar vinden wij ook terug bij de volwassen mens.

Geen enkel volwassene is zonder instinctuele bevre-

diging, hoe gering bij sommigen de uitdrukkingsvormen en de intensiteit ook mogen wezen.

In onze Westerse maatschappij zijn er neigingen zonder uitkomst, zoals de sexualiteit bij de jongeren, die op een bepaald ogenblik biologisch volgroeid zijn maar sociaal-economisch en psychologisch niet in staat zijn te huwen en tot een normaal seksueel leven te komen. De prijs die wij betalen voor het onderdrukken van onze neigingen ten overstaan van de talrijke maatschappelijke «tabou's» is het stijgend aantal van geesteszieken en onaangepasten. (9).

Welke factoren spelen een rol bij de keuze van wijzigingsmechanismen bij volwassenen?

Eerst en vooral is er de eigen aanleg, een niet-herleidbare faktor. De verhouding moeder-kind is zeer belangrijk, evenals de opvoedingsmethodes of het gebrek eraan. De verantwoordelijkheid der ouders voor de opvoeding van hun kinderen is dus een principe dat psychologisch ten volle verantwoord is en niet genoeg kan benadrukt worden. (10).

Tenslotte is er de reusachtige invloed van het milieu.

Sublimatie-mechanismen zijn weinig talrijk in achterbuurten, waar alles vuil is, waar de straat het speelterrein is van de kinderen, waar moeder uit werken moet en 's avonds moe en prikkelbaar naar huis komt en niet meer in staat is nog enig begrip op te brengen voor de noden en verlangens van haar kroost.

Factoren van Sociale Aanpassing.

De eerste verhoudingen: Moeder - Kind.

Het spreekwoord «Goed begonnen is half gewonnen» is in zake uitbouw der menselijke persoonlijkheid zeker van toepassing.

Het kleine kind kent alleen een beleven van organische toestanden, zonder de minste ruimtelijke of tijdelijke ordening, zonder enige zin voor objectiviteit.

De gevoelens spelen een centrale rol: er is lust of onlust. De eerste noden van het kind zijn behoefte aan warmte en voedsel en deze worden voldaan door de moeder. Het kind associeert dus de moeder met het voldoen van zijn voornaamste noden. De eerste intieme relaties met het kind zullen een stempel drukken op het leven van het kind, van de later volwassene.

Nu reeds kunnen wij er op wijzen dat bij de meeste misdadigers er frustraties waren in hun eerste menselijke verhoudingen, t.t.z. hun relaties met de moeder.

Omwille van de moeder, om haar liefde niet te verliezen zal het kind zijn lustprincipe prijs geven en langzaam aan het werkelijkheidsprincipe aanvaarden. De primitieve anti-sociale neigingen van het kind worden door de gehechtheid aan de moeder gewijzigd. De eerste karaktertrekken, sociaal aanvaardbaar, komen tot stand door het wijs beleid, door de tedere zorg van de moeder.

In het feit dat vele moeders door eigen psychische stoornissen er niet in slagen goede relaties aan te knopen met hun eigen kinderen, ligt de bron van vele kriminaliteit.

Het Oedipus-Konflikt.

Voor de verdere ontwikkeling legt de psychoanalyse hier de nadruk op. Alhoewel dit een beper-

kende verklaring is, schenkt het ons toch verruimde inzichten in de groei van een moreel bewustzijn.

Het eerste gezag voor het kind zal bestaan in zijn ouders; hier treedt dan eindelijk de vader op het voorplan.

Volgens de gekende theorie van het Oedipus-konflikt gaat de jongen zich voornamelijk binden aan de moeder, en het meisje aan de vader. De oplossing komt door de kastratie-vrees, waardoor de jongen zich gaat identificeren met de vader: «groot en sterk worden als vader» is nu de betrachting.

Neurotische gedragingen zullen ontstaan indien de vader te streng is of de vrees te groot.

Masturbatie-verschijnselen en «Sex-play» zijn frekwent in deze periode. Ingevolge infantiele amnesie geraken zij vergeten.

Vorming van het Super-Ego.

Deze staat nauw in verband met de oplossing van het vorige konflikt. Essentieel voor de sociale aanpassing is de autonomie van het moreel bewustzijn. Het super-ego wordt gevormd door identifikatie, t.t.z. navolging van de ouders, en door introjectie van het ouderbeeld. Kinderen dragen een ideaal beeld van hun ouders in zich, dat grote overeenstemming toont met het reële ouderbeeld.

Onmiddellijk stelt zich hier de vraag wat er gebeurt in die periode van vorming als de ouders zelf niet deugen. Zo is het gedeeltelijk uit te leggen dat geleerden als Lombroso de theorie van de geboren misdadiger opbouwden, bij gebrek aan grondige observatie en studie.

Het Schoolgaan.

De school zal de sublimatie op hoger niveau in de hand werken en de natuurlijke gaven ontwikkelen.

Het beeld van de ouders bij de vorming van het super-ego wordt verruimd en verrijkt door dat van de leraren.

De eerste groepsvormingen komen tot stand, welke zo belangrijk zijn in ons maatschappelijk leven. De familie, de thuis wordt gesteld tegenover «de anderen». «Wij hebben thuis een televisie.»

De eerste belangrijke symptomen van anti-sociaal gedrag komen in deze periode naar voren. Het kind komt in groepsverband te staan, moet zich gedragen naar de eisen van deze groep en zal zich eventueel moeten plooiën naar de wil van de leraar of van de meerderheid. Wie tot nu toe alleen door zijn lusten werd geregeerd zal hier onmiddellijk in konflikt-situaties komen te staan.

De Puberteit.

Komt de belangstelling voor het seksuele met het ouder worden naar voren dan betekent dit niet dat het seksuele instinct hier zijn voorsprong vindt, maar wel dat het tot rijping komt.

Normaal gesproken is de oplossing van de puberteitskrisis geen faktor op zichzelf van sociale aanpassing, maar het grote belang dat er in onze samenleving aan gehecht wordt laat ons toe de puberteit als een zelfstandige faktor te beschouwen.

Nu ontstaan er nieuwe bindingen, aanvankelijk met homoseksuele inslag. Normaal zal geen manifeste sexualiteit ontstaan, behalve in die gevallen waar de kansen te groot zijn, bvb. internaat.

Teveel nadruk moet er niet gelegd worden op deze moeilijkheden, evenmin als op de masturbatie-praktijken. Het is betreurenswaardig dat deze zo voorgeschilderd worden dat de vrees en schuldgevoelens der adolescenten soms tot ondraaglijke spanningen worden opgevoerd. Masturbatie is een tijdelijke crisis, die praktisch normaal mag geheuten worden gezien de onstabieleit van de jongelingen in die periode, en waarvan het abnormale alleen ontstaat bij het niet oplossen dezer crisis na verloop van zekere tijd (11).

Die oplossing zal bestaan in een hetero-seksuele binding, met platonische inslag, totdat een vaste objectkeuze zal eindigen in het huwelijk.

De weerspanning tegen de ouders en de onstandvastigheid in de gedragingen verdwijnen ook geleidelijk om plaats te maken voor een zekere evenwichtstoestand.

Mislukking der Sociale Aanpassing.

Bij het overlopen der voornaamste faktoren van sociale aanpassing hebben we er terloops reeds op gewezen hoe weinig er soms nodig is om tot een slechte karaktervorming te komen.

De mislukking zal dus in de grond haar oorsprong vinden in slechte moeder-kind verhoudingen, in navolging van ouders wier gedrag anti-sociaal, zoniet misdadig mag genoemd worden, in niet-opgeloste konflikttoestanden.

Mislukking in het sociale aanpassingsproces leidt niet noodzakelijk tot misdadig gedrag. In onze samenleving krioelt het van licht-onaangepaste mensen en men zal dit vlug begrijpen indien men bedenkt dat een «ideale» opvoeding, praktisch onbestaande is.

In het kader van het strafrecht interesseren ons alleen die gedragingen die manifest anti-sociaal of misdadig zijn. Een psychologisch misdadig gedrag zal daarom echter niet strafrechtelijk kunnen vervolgd worden, en omgekeerd worden een aantal daden door de strafrechter veroordeeld waarvan kan gezegd worden dat de daders geen psychologisch schuld-bewustzijn hebben of kunnen hebben.

Het Anti-Sociale Gedrag.

De anti-sociale levenshouding wordt door Aichorn op treffende wijze afgeschilderd als een *latente misdadigheidstoestand*. (12).

De oorspronkelijke instinkten blijven gehoorzamen aan het lustprincipe, de eisen van de werkelijkheid hebben hier geen gunstige wijzigingen kunnen teweegbrengen. Een onafhankelijk super-ego met een autonoom moreel bewustzijn is niet bestaande. Niettemin is er nog geen sprake van manifeste misdadigheid; er is een opeenvolging van anti-sociale gedragingen en houdingen in min of meer erge graad. Zal de jonge man werkelijk misdadig worden? Welke faktoren hebben ingewerkt bij de oudere misdadiger?

Het is hier niet mogelijk het erfelijkheidsprobleem te behandelen. Deze faktor mag echter niet overdreven worden. Hoogstens kunnen wij spreken van een tendens tot onstandvastigheid door de erfelijkheid.

Analyse der Milieu-faktoren.

Het is gemeen goed geworden het milieu verantwoordelijk te stellen voor de hedendaagse misdadig-

heid, vooral dan bij de jeugd. Het probleem der causatie werd door psychologie en sociologie grondig onderzocht; men is primaire en secundaire factoren gaan onderscheiden en het is noodzakelijk een inzicht te hebben in het bestaan en de waarde van beide kategoriën voor alwie de misdadigheid rationeel wil bestrijden. Tenslotte mag men nooit het onderscheid: oorzaak-gevolg uit het oog verliezen (13).

Velen menen inderdaad dat het bevorderen van goede en gezonde ontspanning evenveel belang heeft als de invloed van een normaal gezinsleven. Gezonde ontspanningsvormen creëren en het helpen van jeugdbewegingen zou dus opwegen tegen maatregelen die de moeder aan de haard houdt, en het gezinsleven bevordert. Dit is nochtans totaal verkeerd. Het familieleven is primair en juist omdat er in het gezinsleven stoornissen komen om economische en andere redenen, meent men er aan te kunnen verhelpen door het treffen van maatregelen die op secundaire factoren betrekking hebben.

De anti-sociale karakterstructuur wordt gevormd door *primaire* factoren; er is misdadigheid in potentia; de kans om het reëel te worden is zeer groot. In de gunstigste gevallen zullen secundaire factoren dit kunnen beletten.

In het tegenovergestelde geval zullen de *secundaire* factoren het anti-sociale karakter versterken en zelfs brengen tot manifeste misdadigheid. Een normaal opgegroeid en aangepast persoon zal echter niet tot misdadigheid gebracht worden door deze secundaire factoren.

Wat de *primaire factoren* betreft zijn de gestoorde object-relaties wel de voornaamste. De verhouding van het kleine kind met de moeder, later met de vader en met gans de familie zijn van uitzonderlijk belang, zoals wij reeds aantoonde. Deze verhoudingen nu zullen indirect beïnvloed zijn: elke scheiding, feitelijke of wettelijke, betekent voor de kinderen, zo die er zijn, een rem voor hun normaal groeiproces.

Een andere belangrijke faktor in het gezinsleven is het bestaan van een discipline; een te zachte en te strenge behandeling in een fantastisch mengsel zal rechtstreeks leiden naar misdadig gedrag.

Algemeen uitgedrukt kunnen wij zeggen dat de primaire factoren die leiden tot misdadigheid altijd zullen kunnen herleid worden tot een *gezinsprobleem*.

De rol door de *secundaire factoren* gespeeld is minder direkt en belangrijk dan men wel over het algemeen aanneemt.

Niettemin zullen kinema, pers, illustraties, boeken, slechte kameraden, uitstalramen van grootwarenhuizen, gemakkelijke toegang tot dancings, herbergen en andere gemakkelikheden, gebrek aan gezonde sportbeoefening altijd een zekere invloed uitoefenen.

Voor al het uitwendig aspekt van het gedrag zal er door beïnvloed worden: nabootsing van James Dean, Marlon Brando of andere filmhelden.

Zoals we reeds zeiden kunnen deze secundaire factoren gemakkelijker bestreden worden dan de primaire. Een patronaat of vakantiecamp inrichten is ten allen tijde gemakkelijker dan de jonge moeder te leren hoe zij nu juist haar kind moet grootbrengen om er een volwaardig sociaal wezen van te maken.

Op de eerste rang blijft dus de vorming van de persoonlijkheid, welke in de allereerste levensjaren plaats grijpt; nadien komt er wijziging en verrij-

king, maar aan de basis, aan het vertrekpunt zal er nog moeilijk getornd kunnen worden.

Het Kennen en Begrijpen van de Misdadiger.

Het is niet voldoende een inzicht te hebben in het menselijk gedrag en in de structuur van de menselijke persoonlijkheid in het algemeen, steeds zullen wij tegenover bepaalde, konkrete personen komen te staan waarvan wij ons zullen afvragen waarom zij dat bepaald misdrijf gesteld hebben, welke hun drijfveren en motieven waren, in welke mate hun vroeger leven functie is van het huidige gedrag.

De psychologische wetenschap beschikt over velerlei methodes om de intelligentie te meten en het karakter te doorgronden.

Alhoewel men sommige vakpsychologen ziet zweren bij één enkele wel bepaalde test, als bvb. de Rorschach of de Szondi, is het altijd beter een batterij van tests in te schakelen die het mogelijk zal maken, samen met het interview en de observatie een nauwkeurig beeld te krijgen van de misdadiger in zijn individualiteit.

Tot op heden kent men alleen in de strafrechtspraak het *psychiatrisch onderzoek* om « grote » misdadigers te leren kennen. Deze laatste term is zelfs te sterk, want meestal beperkt het onderzoek zich tot een soort polemiek betreffende de volledige of beperkte verantwoordelijkheid van de dader voor zijn daad.

Meestal verloopt een psychiatrisch onderzoek als volgt: men verzamelt enkele schaarse gegevens uit het leven van de beklaagde en knoopt enkele beschouwingen vast aan de manier waarop het misdadig gedrag zich heeft geuit. Er kan een electro-encephalogram volgen en men vermeldt terloops het toepassen van enkele psychologische steekproeven (quid ??) waarvan uitslag noch bespreking wordt gegeven.

Het geval wordt opgeschreefd met woorden als angstneurose, verwardheid en instabiliteit en eindigt met een besluit tot gehele, verminderde of on-verantwoordelijkheid, het enige waarop onderzoeksrechter, openbaar ministerie, advocaat en jury zitten te wachten, want het laat toe een stelling in te nemen en heeft weer verband met het misdrijf zelf, waarop men tenminste « pak » heeft.

Gelukkig zijn niet alle onderzoeken op die wijze opgesteld, maar in ons land zijn de meeste wel van dien aard, omdat de psychiater zelf geen voldoende psychologische vorming achter zich heeft: een wel eigenaardige toestand voor een expert.

Zonder volledig te zijn zou een psychiatrisch onderzoek zeker het volgende moeten inhouden:

- de levensloop van de delliinkwent moet onderzocht en gereconstrueerd worden: dit mag niet uit het strafbundel geput worden. De expert moet over eigen middelen beschikken; zo is er trouwens ook contrôle mogelijk;
- gegevens over de ouders, kinderen en naaste verwanten;
- geneeskundig onderzoek van de beklaagde — sommige onderzoekers verdiepen zich hier in beschouwingen over de leer van *Kretschmer*: hoe interessant deze ook mogen wezen, hebben zij weinig diagnostische waarde (14);
- de persoonlijkheid van de dader moet doorgrond worden in al zijn facetten *op het ogenblik van de daad*: dit onderzoek moet grondig zijn en talrijk zijn de hulpmiddelen die door de psychologie worden ter hand gesteld. Natuurlijk zal het onderzoek

- steeds maar geschieden na de daad, en moet hiermee rekening gehouden worden;
 - onderzoek der daadwerkelijke milieufactoren;
 - de genese van het misdrijf is zeer belangrijk en wordt meestal verwaarloosd. Uit een gestoorde persoonlijkheid volgt nog geen misdadig handelen. Het doel dat de delinquent wou bereiken is sterk gevoelsmatig gekleurd — de individuele praedispositie tot handelen moet met geschikte middelen gereleveerd worden;
 - de vraag der toerekenbaarheid en verantwoordelijkheid;
 - de schuldvraag: in het algemeen is de schuld van een verstandig mens groter dan deze van een weinig intelligent wezen;
 - opstellen van een prognose: hoe zal de delinquent in de toekomst handelen?
 - aanduiden van de noodzakelijke of gewenste maatregelen: de expert die de dader aan een grondig onderzoek onderwerpt is zeker in staat de rechter hierover in te lichten.
- Dit brengt ons tot het eindpunt van het strafproces: de bestraffing van de misdadiger.

Behandeling en Bestrafing der Misdadigers.

Wij hebben er reeds op gewezen dat de meeste strafrechtsauteurs akkoord zijn over de mislukking van het celregime in de gevangenissen (15).

Daar de afzondering der delinquenten maatschappelijk konkrete resultaten oplevert, denkt men er nog niet ernstig over na hervormingen door te voeren.

Vanuit psychologisch standpunt bekeken, merken wij op dat juist die personen afgezonderd worden die een tekort hebben aan gezonde objectale verhoudingen. Wij zagen dat bij de misdadiger de affectieve relaties ernstig gestoord zijn. Hij is blijven steken in een infantiel stadium en handelt meestal volgens de eisen van het lustprincipe.

Maar juist dit blijven steken in een der eerste groeistadia, maakt het in vele gevallen nog mogelijk gunstig in te grijpen en speciale opvoeders te belasten met een taak die de moeder in de allereerste levensjaren had moeten uitvoeren.

De *psycho-analyse* heeft zekere methodes uitgewerkt die behandeling toelaten volgens de individualiteit der delinquenten en die reeds verrassende uitslagen hebben gehad.

Glover toont aan dat de studie der misdadigheid een nieuwe specialiteit is geworden van medico-psychologische aard, die het oprichten vereist van nieuwe instituten, klinieken, het aanleren van nieuwe methodes en behandelings technieken (16).

Vergelijken wij dit met de jaren waarin ijverig in alle West-Europese landen gevangenissen werden gebouwd als het laatste snuffje op strafrechtelijk gebied. Na zovele jaren gaan onze delinquenten nog steeds in diezelfde gevangenissen en worden er automatisch een nummer, een dossier.

De *psychotherapie* op haar beurt kan zeer gunstige resultaten bekomen, maar het bespreken van die methodes die beroep doen op transfertmechanismen, verdringing, katharsis, suggestie en analyse zouden ons te ver leiden.

Een veel minder omslachtige maar doeltreffende behandeling in vele gevallen is de methode der *verandering van milieu*. Volgens de konkrete omstandigheden doet men beroep in gezonde gezinnen, verandering van werkgelegenheid, plaatsen in «open» instituten met een zeer beperkt aantal bewoners, of beperkte vrijheid met effectieve controle.

Voor al het plaatsen in instituten en internaten zal een maatregel zijn die zich dikwijls opdringt, maar deze inrichtingen mogen niet het aspekt vertonen der huidige verbeteringsgestichten, waar een groot aantal delinquenten samen zitten onder bewaking van een te weinig talrijk en te onervaren personeel, waardoor een te grote tucht ontstaat.

Er moeten kleine gestichten ontstaan met een begripend en ervaren personeel, met een familiale geest en met groepstucht.

In het kader der behandeling zal het juist een der grote problemen zijn mensen te vormen die bekwaam zijn misdadigers te begrijpen, er mee om te gaan, en wat meer is, hun karakter te wijzigen en er sociaal-aangepaste mensen van te maken.

Waar het doorvoeren van hervormingen aktueel nog niet mogelijk zou blijken, zal niemand kunnen beweren dat het vormen van een terdege gevormd personeel niet in de lijn der mogelijkheden ligt.

Deze mensen zullen een grondige kennis moeten bezitten van het menselijk gedrag, zijn componenten en motiveringen.

Wij onderschatten het werk noch de goede wil van hen die zich met de delinquenten bezig houden. Maar hun selectie zou nog strenger moeten doorgevoerd worden en de vereiste bekwaamheid nog groter zijn. Psychiaters en psychologen zouden moeten verbonden zijn in vast verband aan deze inrichtingen.

Tenslotte willen wij wijzen op het incident dat zich onlangs afspeelde te Mol. Voor de kranten was dat een sensatiebericht waarin de jonge kerels eenvoudig afgeschilderd werden als gevaarlijke boeven. De nadruk werd gelegd op het moeilijke leven van de bewakers die vele gevaren lopen, die slagen krijgen en wat nog meer.

Dit is verkeerde voorlichting van de publieke opinie, of minstens beperkte voorlichting. De problematiek van de hervormingsstelsels wordt niet aangeroerd en over de vereiste bekwaamheid en ervaring der bewakers wordt geen woord gerept.

Zulke demonstratieve uitbraak toont echter wel duidelijk het fiasco der verouderde methodes die volkomen de individuele tendenzen der jonge boeven negeren en hen trachten te breken door een strenge tucht.

Wanneer zal de kloof tussen de theoretische inzichten en de praktische toepassingen ook hier gedempt worden?

Verder Kontaktpunten tussen Recht en Psychologie.

Gezien de samenwerking tussen psycholoog en jurist tot op heden nog niet bijster groot is geweest, liggen hier nog vele domeinen te wachten op ontginning.

Niettemin zijn er reeds onderzoeken gebeurd op zeer verscheidene gebieden, zoals aangaande de kiesstelsels en het staatsbeleid, of nog aangaande de verkeersveiligheid bij de massa.

De meeste auteurs beperkten zich echter tot het gebied van het strafrecht en in aansluiting met wat wij reeds zegden willen wij nog heel kort twee problemen bespreken die er nauw verband mee houden, nl. het probleem der preventie en dat der verediging.

De Preventie.

In onze hedendaagse maatschappij is geen enkel milieu, geen enkele familie vrij van moeilijkheden in verband met de sociale gedragingen. Een algemene

preventieve aktie dient dan ook op punt gesteld om de nefaste invloeden der misdadigheid tegen te gaan.

De levensomstandigheden moeten toelaten aan de ouders hun kinderen op treffelijke wijze op te voeden. Maar onze ouders zelf moeten «leren» hoe hun kinderen groot te brengen en hoe zich zelf te ontdoen van eigen psychische stoornissen.

Het schoolprogramma moet de jongelieden in staat stellen een minimum aan psychologische inzichten op te doen om later de moeilijkheden van het leven te kunnen aanpakken met sukses.

Een seksuele opvoeding moet het huidige doodzwijgen en onbegrip vervangen. De anti-sociale elementen moeten door de schoolpsycholoog opgevangen worden en hun karakter in gunstige zin gewijzigd.

School en jeugdbeweging moeten geïntegreerd worden in het opbouwen der persoonlijkheid, en zich niet beperken tot schoolse kennis of tot spel en ontspanning.

Bij een eerste contact met het gerecht moet de delinkwent grondig onderzocht worden en dient een juiste behandeling nagestreefd.

Watson heeft aangetoond dat bekwame rechters, die tijd en begrip hebben voor ieder individueel geval, in staat zijn door détailstudie de misdadigheid tegen te houden en zelfs definitief uit te schakelen (17).

Voor het uitwerken van een aangepaste behandeling stelt Mannheim voor een werkgroep samen te stellen bestaande uit een magistraat, een sociaal assistent met diepgaande psychologische kennis en een psychiater (18).

De openbare mening dient voorgelicht en opgeleid, waarbij pers en radio een actieve rol moeten spelen.

Psychologie en Verdediging.

De rechter en de advocaat zien honderden mensen voor zich verschijnen die op enkele minuten tijd hun vonnis horen vellen. De magistraat is niet meer bereid de advocaat te aanhoren en deze laatste weet dat hij voor de zoveelste maal dezelfde argumenten zou moeten ontplooiën en beperkt zich tot een minimum.

De gewone mens zal voor de zoveelste maal zeggen dat er geen recht meer is op de wereld en zal gedeeltelijk gelijk hebben.

Want Recht impliceert recht van verdediging, en wat voor de rechter wellicht het duizendste geval is, kan voor de beklaagde zijn eerste of hoogstens tweede geval zijn.

Psychologisch gezien zal deze mens zijn straf beter aanvaarden als hij weet dat al wat ten zijne gunste kon gezegd worden inderdaad ook gezegd is, en dat diegene die zijn lot in handen had, daar ook naar geluisterd heeft om in staat te zijn een rechtvaardige beslissing te treffen.

Er is een vorm van katharsis, van «talking-cure» tegenover de maatschappij, tegen wier wetten de misdadiger gezondigd heeft. Er is bestraffing, maar vol begrip voor de individuele anti-sociale gedraging. De schuldige zal de straf kunnen aanvaarden daar deze aangepast is aan zijn persoon en volgens de zwaarte van zijn vergrijp.

Besluit.

Hoe jong de psychologie als wetenschap ook moge wezen, zij is er in korte tijd in geslaagd een beduiden-

de rol te spelen in onze maatschappij. Hebben velen dit begrepen op de meest verscheidene gebieden, wij kunnen hetzelfde niet beweren van een conservatieve wetenschap als het recht.

Voor al in het domein van het strafrecht is een terugkeer naar de werkelijkheid noodzakelijk. Hier zal de psychologie veel kunnen helpen door haar eigen gezichtspunten en methodes. De jurist zal losgerukt worden uit zijn abstracte denkvormen en pogen de persoon van de dader te doorgronden en te begrijpen. De vakpsycholoog moet hier de meest geschikte huldemiddelen aanwijzen want de jurist kan onmogelijk zelf gans het psychologische materiaal kennen en ordenen om er een keuze in te doen. Hier kan samenwerking verbazende resultaten opleveren.

Het «menselijke» in het recht zal terug beklemtoond worden en die evolutie geremd waardoor tenslotte het menselijke aspect uit alle rechtsverhoudingen werd verbannen.

Dat er begrip genoeg is voor nieuwe inzichten zal eenieder wel toegeven. Het onlangs verschenen artikel van Prof. Rubbrecht over de Probation is een bewijs van meer van de bekommernis om het reële leven in zijn spontaniteit te vatten (19).

Maar wetgeverstechniek, een zekere onbekwaamheid van onze parlementaire mandatarissen, en in het uitvoerend stadium de traagheid en het onbegrip der administratie, mogen de invloed der nieuwe stromingen en hun resultaten niet te niet doen.

Daartoe is er opvoeding en voorlichting nodig: bij de publieke opinie, bij het gespecialiseerd personeel in de inrichtingen, bij allen die met de problemen der misdadigheid in aanraking komen en in het bijzonder bij de juristen.

De moeilijkheden zijn niet te onderschatten, maar juist de psychologische inzichten zelf zullen deze voor een groot deel uitschakelen. Want tenslotte zijn de mogelijkheden van de psychologie enorm. Het geloof in deze wetenschap dient hersteld en hare aanwinsten moeten in de rechtswetenschap toegepast worden, terzelfdertijd met ruim begrip en met kritische zin, zodat de ganse maatschappij, wij allen, op de duur de vruchten van deze samenwerking zullen kunnen plukken.

(1) Eysenck H., *Uses and Abuses of Psychology*, Londen, 1953, p. 9.

(2) Gits C., *Recht, Persoon en Gemeenschap*, Leuven, 1949, p. 9.

(3) Mannheim H., *The Dilemma of Penal Reform*, Londen, 1940.

(4) Sodhi K. en Bergius R., *Nationale Vorurteile*, Berlijn 1953, idem, *Urteilsbildung im sozialen Kraftfeld*, Göttingen, 1953.

(5) Schuind G., *Traité pratique de Droit Criminel*, Brussel, 1936.

(6) Walder H., *Triebstruktur und Kriminalität*, Bern, 1952 p. 14.

(7) Friedlander K., *La Délinquance Juvenile*, Parijs, 1951. 146.

(8) Freud S., *Formulierungen über die Zwei Prinzipien des Psychischen Geschehens*, Ges. Werke, vol. VII.

(9) Friedlander K., o.c., p. 26.

(10) Zie art. 1384 B.W.

(11) Friedlander, o.c., p. 56.

(12) Aichhorn A., *Wayward Youth*, Londen, 1936.

(13) Friedlander, o.c., p. 90.

(14) Zie de studie over: *La répression de l'incivisme en Belgique*, in *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, juli 1947.

(15) Schuind G., o.c., p. 22-23.

(16) Glover E., *The Diagnosis and Treatment of Delinquency*, Londen, 1944.

(17) Watson J., *The Child and the Magistrate*, Londen 1942.

(18) Mannheim H., o.c., p. 53.

(19) Rubbrecht J., *Kanttekeningen bij het wetsontwerp over «Probation»*, R.W., 1958, nr 7.

Antwoord van Mr. P. ROOSE, Stafhouder der Balie van Kortrijk

Bij het vernemen van de titel der uiteenzetting van Meester Keldermans — «Recht en Psychologie» — heb ik met schroom deze voordracht ter hand genomen.

Ik probeerde gedurende 30 jaar iets van het recht en van zijn toepassing te begrijpen en kan aldus met een zekere kritische zin een rechtsverhandeling lezen.

Maar de psychologie?

Een nieuwe wetenschap, die in mijn universitaire jaren gedoceerd werd als een onderdeel van de wijsbegeerte: de rationele zielkunde, terwijl zij thans de eer van een exacte wetenschap opeist, derhalve niet in de eerste plaats deductief te werk gaat, maar inductief, op basis van het meten, tellen en wegen der verschijnselen, van de reductie van kwaliteit tot kwantiteit.

Deze jonge wetenschap bezit ik niet.

Het is met de moed, eigen aan de jeugd, dat U, Meester Keldermans, het aangedurfd hebt aan toehoorders — die grotendeels niet met de psychologie vertrouwd zijn — deze beide allesomvattende takken van het menselijk weten uiteen te zetten.

Ik loof U om deze moed en om de bijna vermetele durf de psychologie en het recht met mekaar te verbinden en de verhouding ervan te belichten.

Ik loof U om de schitterende wijze waarop U daarin geslaagd zijt.

* * *

Maar de traditie verplicht mij thans Uw voordracht te critiseren.

Daar ik in deze nieuwe wetenschap der psychologie geen enkele bevoegdheid bezit, zal mijn kritiek er zich toe beperken U te wijzen op de opvolgende reacties die ik, als leek, opdeed naarmate ik inzage nam van Uw werk.

Deze kritiek herleidt zich tot drie voorafgaandelijke opmerkingen en één fundamentele kritiek.

Eerste opmerking.

Wanneer ik, vóór twee maanden, kennis kreeg van de titel van Uw lezing — «Recht en Psychologie» — heb ik deze zéér uitgebreid gevonden.

Ging U ons spreken:

- over de psychologie van de leek, bij voorbeeld tegenover het recht, de leek die meer de rechtvaardigheid als norm neemt, de ideale gerechtigheid?
- over de psychologie van de jurist, die meer de rechtszekerheid als norm neemt, de positieve gerechtigheid of de wet?
- over de psychologie van de cliënt tegenover zijn geval, op een wijze zoals Pirandello heeft uiteengezet in een toneelstuk «Chacun sa vérité»?
- over de psychologie van bepaalde problemen van burgerlijk recht: psychologie van eiser en verweerder in echtscheiding, van de onterfde erfgenaam en van de toestemmingsgebreken bij het sluiten van een overeenkomst, enz...?
- over de psychologie van bepaalde problemen van handelsrecht: zoals deze van de insolvente debiteur die toch zijn insolventie niet wil erkennen?
- of eindelijk over de psychologie in het strafrecht?

Wanneer ik enkele dagen geleden Uw voordracht in mededeling kreeg, heb ik met opluchting vastgesteld dat Uw onderwerp niet zo uitgebreid was als Uw titel en dat U zich zéér wijs beperkt hadt tot hetgeen U ons zojuist ten gehore hebt gegeven.

In deze voorwaarden meen ik dat het meer gepast ware geweest Uw voordracht als titel te geven: «Psychologie van de misdadiger en tegenover de misdadiger in het strafrecht».

Tweede opmerking.

In de eerste bladzijden van Uw voordracht lees ik dat de «opbloei van de psychologie» geen perken meer kent» en wat verder dat: «geen enkel domein meer ontsnapt aan de aandacht der psychologen»!

Ik verberg U niet dat deze tendenz mij een zekere vrees inboezemt.

De al te systematische toepassing der moderne psychologische wetenschap heeft reeds in de meest geëvolueerde landen scherpe reacties uitgelokt.

Zelfs de Verenigde Staten krijgen al afschuw van het gemis aan complexen waaraan hun jeugd lijdt.

In zijn anticipatie-roman «Les Hommes ont soif», geeft Koestler ons — voor het leven in het jaar 2000 — een aangrijpend overzicht der misbruiken van de wetenschappelijke psychologie, meer bepaald der geconditioneerde reflexen.

In zijn film «Een Koning te New York», laat Charlie Chaplin een hevige aanklacht gelden tegen de door de wetenschappelijke psychologie beheerste moderne Amerikaanse school: de van alle complexen ontdane kinderen zijn er onuitstaanbaar.

De toepassing van deze nieuwe wetenschap schijnt dus zekere «beperkingen» evenals een zekere «matiging» te vereisen.

Derde opmerking.

Een weinig verder in Uw uiteenzetting releveer ik de ondergeschiktheid van het «sociaal verweer» tegenover de aan de persoonlijkheid van de schuldige toe te dienen zorgen.

Het sociaal verweer is toch het hoofdbestanddeel van het strafrecht: de bescherming van deze massa «normale» wezens: als psycholoog schijnen deze normale personen U nochtans minder belang in te boezemen.

Fundamentele kritiek.

Mijn natuur als mens die zich niet abnormaal acht, heeft zich heftig verzet bij het lezen van het midden-gedeelte van Uw uiteenzetting met als titel «Factoren van sociale aanpassing» en «Mislukking der sociale aanpassing».

Uw theorie is er mij voorgekomen als té schematisch, té categoriek, en te weinig gematigd door menselijke ervaring en levende voorbeelden.

Hoe niet geschokt te worden door:

— «die arme jonge moeder» die bijna gans alleen de verantwoordelijkheid op haar schouders draagt van een kind — candidaat misdadiger — omdat zij het tijdens de eerste levensmaanden geen volledige voldoening zou geschonken hebben voor al zijn behoeften, aldus «frustratie» veroorzakende,

— de «kastatievrees» die de belangrijkste bron wordt van de liefde van het kind voor zijn vader,

— de «masturbatie», die normaal schijnt te zijn «tot een vaste objectkeuze zal eindigen in het huwelijk»?

Als ik Uw voordracht lees, heb ik de indruk dat het menselijk leven, in het systeem van deze moderne psychologie, gemecaniseerd wordt, en dat Uw «menselijk psyché» uiteindelijk noch menselijkheid noch ziel meer bezit.

Een kind gelukt erin «normaal» ter wereld te komen: wat gebeurt er dan *grosso modo*?

— ofwel lijdt het aan «frustratie» vanwege zijn moeder, aan «kastatievrees» jegens zijn vader: het kind wordt hoogstwaarschijnlijk een misdadiger,

— ofwel ondervindt het geen «frustratie» van zijn moeder noch «kastatievrees» jegens zijn vader en masturbeert het zich zorgvuldig tot aan zijn huwelijk: dan is het kind gered: hoogstwaarschijnlijk zal het geen misdadiger worden.

Volgens dit optimistisch systeem is de menselijke natuur goed op zichzelf: alléén welbepaalde uitwendige omstandigheden zullen er een misdadige natuur kunnen van maken.

Is er hier dan op aarde geen enkele plaats meer voor een normaal wezen, dat vanwege zijn moeder geen «frustratie» ondervonden heeft, en dat niettemin vrijwillig een misdaad begaat?

Of voor een wezen, behept met al Uw complexen — een candidaat misdadiger — dat zich beheerst en opnieuw normaal wordt?

Of nog, en bijzonder, voor een wezen dat — spijs alle mogelijke moederlijke frustratie — steeds normaal is gebleven?

Natuurlijk zoudt U, evengoed als ik, op al deze vragen bevestigend antwoorden.

Maar U spreekt geen woord over de psychologie van dié mensen, in feite de grote meerderheid.

Integendeel, door U te onthouden er in Uw voordracht over te spreken, geeft U de indruk dat het type «candidaat-misdadiger», waarover U het zo

overvloedig hebt, een te veralgemenen type is: de uitzondering wordt aldus de algemene regel.

In mijn kritiek zou ik nog moeten handelen over:

1) Uw te strenge aanklacht tegen de wederopvoedingsgestichten,

2) Uw beoordeling der Belgische magistraten, die te weinig over de moderne psychologie afweten om op diepgaande sociale wijze recht te spreken.

Ik onthoud er mij van deze twee punten aan te raken, niet alleen wegens het reeds vóór gevorderde uur, maar bijzonder omdat in deze zaal een hoogstaand magistraat aanwezig is die zich tijdens tientallen jaren aan de verbeteringshuizen gewijd heeft, en ook een jongere hoogstaande magistraat, die zich steeds om het sociaal aspect van het gerecht bezorgd maakt.

Gezien zij beiden op het traditioneel Banket van deze avond tegenwoordig zullen zijn, mogen wij hopen dat zij dit debat zullen voortzetten om deze twee onderwerpen met hun grote bevoegdheid te behandelen.

Om te eindigen, Meester Keldermans, herhaal ik U mijn welgemeende felicitaties: U zijt jong en maakt deel uit van deze groep mensen die wij «progressisten» noemen, voortzetters van het scientisme, aanhangers van de leer van de vooruitgang, mensen met een groot geloof in de onbeperkte vervolmaakbaarheid van de mens; — mensen die de huidige instellingen aanklagen en nieuwe instituten, methodes en therapieën eisen.

Welke ook mijn opinie weze — die tegelijk meer «pessimist» is ten opzichte van de menselijke natuur en meer «gematigd» in de toepassing van de psychologische methodes — huldig ik in Uw voordracht een zéér te loven en doeltreffende inspanning voor een vooruitgang in het domein der psychologie ten overstaan en ten gunste van het strafrecht.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr. C. VAN WONTERGHEM, voorzitter van de Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk

Ik weet niet welk symbool zou kunnen worden gezocht in het feit dat het ontwaken van het Jonge Balieleven, dat zoveel meer met de Lente zou zijn gediend, steeds samenvalt met de melancholie van de Herfstmaanden.

Tenzij men hieraan de bedenking zou vastknopen dat het rechtsleven met geen seizoenen rekening houdt en de Balie geen discriminatie maakt tussen hetgeen nog groen is en wat reeds is gerijpt, tussen wat nog slechts belofte is of reeds voltooid, tussen wat jeugd is en meer gevorderde leeftijd.

Die beeldspraak zou dan toch wel haar betekenis hebben. Ze zou er me ook van ontslaan hier de Stafhouder en de oudere confraters te verwelkomen.

Het is immers de ganse Balie, en niet alleen de Jonge Balie, die heden op plechtige wijze, al is het met wat vertraging op de werkelijkheid, het nieuwe gerechtelijk jaar binnentreedt.

En zo bij deze gelegenheid de Voorzitter van de Jonge Balie hier zo wat de taak is toebedeeld van een bedrijvige en beslommerde gastvrouw, zo is dan toch de heer Stafhouder hierbij de discrete gastheer, die van op zijn plaats aandachtig gadeslaat wat aan de genodigden wordt opgedist.

De geestelijke spijs die elk jaar, met jeugdige toe-

wijding en ongetwijfeld een beetje vrees, door een jonge confrater wordt toebeleid, is ten andere wel een produkt van den huize.

En indien talrijke genodigden zijn opgekomen om ervan te proeven dan is het zeker op de reputatie af die onze Balie geniet; en allen delen we in de eer die ons aldus te beurt valt.

* * *

We tellen ten andere onder onze gasten de getrouwen, de intiemeren van het huis en die er haast niet meer aan denken hier te worden verwelkomd, zodanig zijn ze met onze werkzaamheden vertrouwd.

Ik noem op de eerste plaats de heer Voorzitter van de Rechtbank. Tevens de heren Rechters, heren Substituten, heren Onderzoekersrechters, en last not least de heren Referendaris en Hulpreferendaris van de Rechtbank van Koophandel.

Graag vernoemde ik nog hierbij de heer Prokureur des Konings en de heer Voorzitter van de Handelsrechtbank, die echter door onvoorziene omstandigheden, hun traditie van assidueiteit voor één enkele maal hebben dienen prijs te geven.

Of we hen allen nu als genodigden aanzien of als

leden van dezelfde familie, in elk geval bestendigt hun aanwezigheid hier een traditie van goede verstandhouding tussen Magistratuur en Balie.

* * *

Dat bovendien naast de vertegenwoordiger van de Journal des Tribunaux en het Verbond der Belgische Advocaten, vertegenwoordigers van zoveel zusterconferenties uit het ganse land zijn opgekomen, bewijst dat onze Balie een traditie van gastvrijheid en affabiliteit geniet.

Niets overigens is voor een Kortrijks advokaat meer vleënd om te aanhoren dat uit de mond van andere confraters te mogen vernemen dat onze Balie uitmunt in dienstvaardigheid en zin voor confraterniteit.

Indien de vaniteit, die ons wel eens wordt toegeschreven, langs deze weg haar uitingen zoekt, dan zal ze ongetwijfeld opgehouden hebben een ondeugd te zijn.

* * *

Je souhaite bien cordialement la bienvenue aux représentants des conférences d'expression française.

Seuls des amis sincères et dévoués étaient capables

de s'imposer le sacrifice de venir écouter une conférence, qui ne pourra leur procurer d'autre plaisir, si n'est celui d'écouter la musique abstraite de notre langue et de nous savoir honorés et flattés par leur amicale présence.

* * *

Waarde Confraters,

Ik weet dat U snakt naar de hoofdschotel en dat van een voorzitter niet wordt verlangd dat hij de appetijt aanscherpt door te veel voorgerecht.

Ik snijd dan maar onmiddellijk die hoofdschotel aan. Meester Keldermans, die dit jaar de niet zo lichte taak op zich heeft genomen, ons te interesseren, is voor de meesten onder ons geen onbekende meer.

Hij wist reeds ter gelegenheid van pleitoefeningen en pleitwedstrijden de aandacht op zich te vestigen.

Het onderwerp dat hij heeft uitgekozen is echter wel enigszins geheimzinnig.

Het feit echter dat hij door de titel onze nieuwsgierigheid heeft opgewekt, wijst er wel op dat hij die ook niet onbevredigd zal laten.

Meester Keldermans, ... we leveren U over aan uw publiek.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 maart 1958.

Voorzitter : M. De Clippele.

Raadsheer-Verslaggever : M. Belpaire.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Advocaat : Mr Demeur.

Zeerecht. — Aansprakelijkheid van de eigenaar van het schip. — Vereisten voor die aansprakelijkheid. — Geen aansprakelijkheid voor de door de bevrachter aangegane verbintenissen. — Bewijsrecht. — Bewijs van het verschuldigd zijn van betwiste bedragen.

De gehele of beperkte aansprakelijkheid van de eigenaar van het schip voor zijn eigen verbintenissen of voor die, welke voortvloeien uit de overeenkomsten of de handelingen door de kapitein krachtens zijn wettelijke bevoegdheden gesloten of verricht, in de paragrafen 1 en 2 van art. 46 van de wet op de scheepvaart bedoelde gevallen, onderstelt een handeling, hetzij van de eigenaar zelf, hetzij van de kapitein of van iemand die hem vertegenwoordigt.

De enkele hoedanigheid van eigenaar van het schip is niet voldoende om deze aansprakelijk te maken voor de door de bevrachter aangegane verbintenissen.

Wanneer een betaling is geschied onder voorbehoud van rechten, wat betreft de andere in geschil blijvende bedragen, kan daaruit niet een stilzwijgende erkenning van het principe van de schuld worden afgeleid.

N.V. Maritime Stevedoring t/ Kap. Bird

Gelet op het bestreden arrest, op 1 juni 1956 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van de artikelen 23 (in het bijzonder paragraaf I, lid 1 en

onderlid 5°), 24 (in het bijzonder paragraaf V), 46 (in het bijzonder paragraaf I en paragraaf II, lid 1 en onderlid 8°); en 47, paragraaf II, der samengeordende wetten op de scheepvaart, welke boek II van het Wetboek van koophandel uitmaken, alsook van de artikelen 1 (in het bijzonder lid 1 en onderlid 8°), 2 en 10 van het internationaal verdrag van 25 augustus 1924 betreffende de beperking der aansprakelijkheid van eigenaars van schepen, van artikel 2 (in het bijzonder lid 1 en onderlid 5°) van het internationaal verdrag van 10 april 1926 betreffende de voorrechten en hypotheeken op zeeschepen, beide verdragen goedgekeurd door de wet van 20 november 1928, enig artikel, eindelijk van artikel 91 der voornoemde samengeordende wetten op de scheepvaart (in het bijzonder A, paragraaf III, 2°), alsook van artikel 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest geweigerd heeft, ten laste van de kapitein, als vertegenwoordiger van het schip en van de eigenaar, de aansprakelijkheid voor de verbintenissen, jegens aanlegster aangegaan voor de behoeften van het schip, in het bijzonder die betreffende het laden en het stouwen ervan, in aanmerking te nemen door hierop te steunen dat « het schip door de « Sablières et Carrières Réunies » in time-charter was genomen geworden en dat geïntimeerde (hier aanlegster) handelde in opdracht van deze laatste firma », « dat appellant (hier verweerder) alzo vreemd is gebleven aan het door geïntimeerde ingeroepen contract », en dat « evenmin enige mandataris of agent van de kapitein in bedoelde stuwageovereenkomst optrad »;

dan wanneer de kapitein qualitate qua, dit wil zeggen de eigenaar van het schip, in principe jegens de derden moet instaan voor de behoeften van dit schip — ware het zelfs door een « tijdelijke bevrachter » — aangegane contracten, zoals de lading en stuwage, op de enkele uitzondering na van speciale omstandigheden, zoals het feit dat het schip door de eigenaar niet zou verhuurd of verwacht geweest zijn doch hem ontgenomen werd, omstandigheden waarvan noch door het

arrest, noch door enig stuk van de procedure gewag wordt gemaakt en die daarentegen tegengesproken worden door het feit dat de vennootschap « Sablières et Carrières Réunies » het schip in time-charter had gekregen :

Overwegende dat aanlegster niet staande houdt dat, krachtens de artikelen 23 en 24 van de zeewet, haar schuldvordering zou bevoorrecht wezen noch dat verweerster aansprakelijk zou wezen als vervoerder in de zin van artikel 91 van dezelfde wet;

Dat dienvolgens, in zover het de schending van gemelde, aan de geformuleerde grief vreemde bepalingen inroept, het middel niet ontvankelijk is;

Overwegend dat de gehele of beperkte aansprakelijkheid van de eigenaar van het schip voor zijn eigen verbintenissen of voor de verplichtingen voortvloeiende uit de overeenkomsten of de handelingen door de kapitein krachtens zijn wettelijke bevoegdheden gesloten of verricht, in de gevallen bedoeld bij de paragraaf I en II, 8°, van artikel 46 van de zeewet, een handeling onderstelt hetzij van de eigenaar, hetzij van de kapitein of van iemand die hen vertegenwoordigt;

Dat de enkele hoedanigheid van eigenaar van het schip niet volstaat om deze aansprakelijk te maken voor de door de bevrachter aangegane verbintenissen;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1317 tot 1322 van het burgerlijk wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest het middel niet heeft beantwoord dat door aanlegster in conclusies werd ingeroepen en dat ertoe strekte het bewijs van de schuld, van verweerder te doen erkennen in de omstandigheid dat deze de eerste schadepost heeft voldaan ten bedrage van 7.963 frank wegens vergoedingen betaald aan werklieden doordien het vaartuig met vertraging in de laadhaven heeft aangelegd, en het derhalve niet zou opgaan voor deze post een rechtsverband tussen partijen aan te nemen en het voor de twee overblijvende eisen te verwerpen :

Overwegende dat het middel niet aanduidt waarin de artikelen 1317 tot 1322 van het burgerlijk wetboek zouden geschonden zijn;

Overwegende dat het arrest verklaart dat de in het middel gemelde betaling van 7.963 frank is geschied onder voorbehoud van rechten wat betreft de andere in betwisting blijvende bedragen, zodat daaruit geen stilzwijgende erkenning van het principe van de schuld kan worden afgeleid;

Dat zodoende het arrest de in het middel bedoelde conclusies heeft beantwoord;

Overwegende dat het middel niet kan worden ingewilligd;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 25 maart 1957 (1).

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-Verslaggever : M. Gilmet.

Advocaat-generaal : M. Depelchin.

1. **Omkoping (van openbaar ambtenaar). — Kosteloze betrekkingen tussen politieofficier en barmeid toegestaan door houdster van een drankinrichting mits stilzwijgende verbintenis van politieofficier elk ambtelijk optreden achterwege te laten. — Aanbiedingen of beloften. — Politieofficier in de uitoefening van zijn bediening.**

2. **Samenhang. — Criterium. — Onherroepelijk in feite beoordeeld door de rechter van de grond der zaak.**

1. *Waar het wanbedrijf van omkoping van een openbaar ambtenaar, voorzien bij de artt. 247 en 252 S.W.B., aangenomen aanbiedingen of beloften, ofwel ontvangen giften of geschenken vereist, kunnen de betrekkingen, die de houdster van een drankinrichting kosteloos toestaat tussen een in haar dienst genomen barmeid en een politieofficier (in casu een politie-kommissaris), opdat laatstgenoemde tegen de strafbare handelingen van de herbergierster niet zou optreden, de door bovenbedoelde strafbepalingen vereiste aanbiedingen of beloften uitmaken.*

Daar de rechter over de feiten er op gewezen heeft, dat de herbergierster (omkoopster) de kosteloze betrekkingen tussen haar barmeid en de politieofficier (omgekochte) heeft toegestaan opdat hij « tegen haar strafbare handelingen niet zou optreden », en dat dezelfde politieofficier gehandeld heeft « mits stilzwijgende verbintenis dit optreden, waartoe hij ambtelijk verplicht was, achterwege te laten », heeft de rechter aldus terecht beslist dat de ten laste van de politieofficier gelegde feiten van omkoping plaats hadden gevonden in de uitoefening van zijn bediening.

2. *Er bestaat samenhang telkens de noodzakelijkheden van een goede rechtsbedeling vereisen dat er gelijktijdig door eenzelfde rechter over verschillende telastleggingen wordt gevonnis, onverschillig of de misdrijven door verschillende personen, werden gepleegd.*

De rechter over de grond beoordeelt op soevereine wijze in feite, naargelang de omstandigheden van de zaken en in het belang van een goede rechtsbedeling, of er aanleiding bestaat verschillende zaken samen te voegen.

B... en anderen

Gelet op het bestreden arrest op 19 januari 1957 gewezen door het Hof van beroep te Gent, eerste kamer, rechtdoende ingevolge artikelen 479, 480 en 483 van het wetboek van strafvordering (2);

Overwegende dat de voorzieningen verknocht zijn;

In zover de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissing waarbij aanleggers B..., D..., V... en L... vrijgesproken werden, uit hoofde van, respectievelijk de betichtingen A-1°-a en c, A-2° (B...), C-1° (D... en V...), D-2° (L...) :

Overwegende dat de voorzieningen, bij gebrek aan belanZ, niet ontvankelijk zijn;

II. In zover de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissing waarbij aanleggers veroordeeld werden :

A) Over de voorzieningen van B... en V... G...

Over het eerste middel : schending van de artikelen

247-252 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest, noch in hoofde van eerste eiser noch in hoofde van eiseres, de voorwaarden van toepassing van artikel 247 wat eiser betreft en van artikel 252 wat eiseres aangaat vaststelt, daar onmogelijk als een gift of geschenk kan worden beschouwd het feit van kosteloze betrekkingen met een derde persoon te hebben en daar een voordeel niet als geschenk mag aangezien worden, terwijl anderszids het bestreden arrest noch het bestaan van aanbiedingen noch van beloften vaststelt;

Overwegende dat het arrest in feite vaststelt dat aanlegster aanlegger toestond kosteloos betrekkingen te hebben met haar serveuse M...;

Overwegende dat de alzo vastgestelde feiten aanbiedingen of beloften in de zin van artikelen 247 en 252 van het strafwetboek kunnen uitmaken;

Overwegende dat de telastleggingen, welke het Hof van beroep voor bewezen heeft gehouden, uitdrukkelijk de «aanbiedingen of beloften» bedoelden;

Overwegende derhalve dat, in strijd met wat in het middel beweerd wordt, het bestreden arrest wel het bestaan van aanbiedingen of beloften vastgesteld heeft;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel: schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319-1320 van het Burgerlijk Wetboek, 247-252 van het Strafwetboek, doordat het bestreden arrest — alhoewel eiser in zijn conclusies betwistte dat de hem ten laste gelegde feiten plaats hadden gevonden in de uitoefening zijner bediening, zodat eisers veroordeling wegens feit A wat hem betreft en feit B wat eisers betreft als ongegrond voorkwamen — die betwisting niet beantwoordt;

Overwegende dat het bestreden arrest er op wijst dat aanlegster het aanknopen van kosteloze betrekkingen tussen M... en aanlegger heeft toegestaan op dat aanlegger «tegen haar strafbare handelingen niet zou optreden» en dat aanlegger gehandeld heeft «mits stilzwijgende verbintenis dit optreden, waartoe hij ambtelijk verplicht was, achterwege te laten»;

Dat het arrest alzo beslist heeft dat ten laste van aanlegger weerhouden feiten plaats hadden gevonden in de uitoefening van zijn bediening en een passend antwoord op de conclusies van aanlegger gegeven heeft;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

II. Over de voorziening van D...:

Over het middel, schending van de artikelen 8 en 97 van de Grondwet en 226 en 227 van het wetboek van strafvordering,

doordat het bestreden arrest de samenhang weerhouden heeft en zich dienvolgens bevoegd heeft verklaard jegens aanlegster, dan wanneer een goede rechtsbedeling niet vereiste dat aanlegster van haar natuurlijke rechten zou onttrokken worden en van een graad van jurisdictie beroofd, en dan wanneer de conclusies van aanlegster niet beantwoord werden daar waar zij lieten gelden dat de enige feiten van deelneming of van medeplichtigheid ten hare laste gelegd degene waren die terzelfdertijd ten laste waren gelegd niet van de politiekommissaris B..., maar van de mede-verdachte V... G...;

Over beide onderdelen samen:

Overwegende dat de rechter over de grond op soevereine wijze in feite beoordeelt, naar gelang van de omstandigheden van de zaken en in het belang van een goede rechtsbedeling, of er aanleiding bestaat verschillende zaken samen te voegen;

Overwegende dat het bestreden arrest de conclusies van aanlegster dienaangaande op passende wijze beantwoord heeft door te verklaren «dat er samenhang bestaat telkens de noodzakelijkheden van een goede rechtsbedeling vereisen dat er, gelijktijdig, door eenzelfde rechtsmacht over verschillende telastleggingen wordt gevonnist, onverschillig of de misdrijven door verschillende personen werden gepleegd; ... dat dit ter zake het geval is; dat met het oog op een degelijke rechtsbedeling te telastleggingen C, 1°, 2°, 3° en 4° lastens de voormelde beklaagden (V... en D...) als samenhangend met het feit A ten laste van eerste beklaagde moeten worden beschouwd»;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

En overwegende, wat betreft al de aanleggers, dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Voegt de voorzieningen samen, verwerpt ze:
Veroordeelt aanleggers tot de kosten.»

NOOT:

(1) Zie de driemaandelijke kroniek over de rechtspraak door de hr. raadsheer G. Huybrechts in R.D.P. 1956/57 - blz. 853.

(2) Zie het bestreden arrest van het Hof van beroep te Gent (1ste kamer) van 19 januari 1957 in ditzelfde nummer met noot.

RAAD VAN STATE

4de kamer. — 30 juni 1958.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: M.M. Mast en Buch.

Substituut Auditeur: M. Vermeulen.

Advocaat: Mr. Custers.

Rechtstreekse belastingen. — Bezwaarschrift. — Verhaal. — Verval. — Wet van 27 juli 1953. — Artikel 7. — Termijnen. — Bedoeling.

Aanslagen in de extra belastingen en in de inkomstenbelastingen, alsook navorderingen over vorige jaren, maakten het voorwerp uit van een bezwaar, dat door beslissing van de directeur der rechtstreekse belastingen werd afgewezen. Beroep werd tegen deze beslissing aangetekend door een volmachtdrager van de belanghebbende, terwijl deze laatste ondertussen overleden was. Het Hof van Beroep verklaarde dientengevolge het beroep niet ontvankelijk en de voorziening tegen dit arrest werd verworpen.

De erfgenamen van de overledene dienden alsdan een verzoekschrift in om herziening van bedoelde aanslagen te bekomen op grond van de beschouwing dat het Hof van Beroep de grond van de zaak niet had kunnen onderzoeken en de belanghebbenden steunden zich hierbij op artikel 7 van de wet van 27 juli 1953. Dit verzoekschrift werd afgewezen op grond van het feit dat er door de beslissing van de directeur definitief uitspraak werd gedaan.

De beslissing, waarbij het Ministerie van Financiën, het middel afwijst, dient niet gemotiveerd te zijn daar deze beslissing niet van juridictionele aard is.

De reclamatietermijnen, waarvan sprake in arti-

kel 7 der wet van 23 juli 1953, bedoelen de termijnen die vastgesteld zijn voor de reclamatie in de loop van de administratieve fase van de vastlegging der belastingen en hebben geen betrekking op de termijnen van beroep die bedoeld zijn voor de rechterlijke fase.

Louwagie-De Vriendt t/ Minister van Financiën.

Arrest N° 6447.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing d.d. 28 februari 1955 waarbij de Minister van Financiën het bezwaar van de verzoekende partijen betreffende de belastingen op de inkomsten van hun rechtsvoorganger afwijst; dat de bestreden beslissing op 26 maart 1955 aan de verzoekende partijen is betekend;

Overwegende dat wijlen Jozef De Vriendt, rechtsvoorganger van de verzoekende partijen, op 1 april 1958 bij de directeur der rechtstreekse belastingen bezwaar inbracht tegen de aanslagen in de extrabelastingen 1946 en 1948 en in de inkomstenbelastingen 1948, navorderingen 1941, 1942, 1943, 1944 en 1945; dat de directeur der rechtstreekse belastingen te Brugge dit bezwaar bij beslissing d.d. 9 juni afwees; dat het beroep tegen deze beslissing ingesteld door een volmachtdrager op naam van de overleden Jozef De Vriendt, bij arrest d.d. 18 juni 1952 van het Hof van beroep te Gent niet ontvankelijk werd verklaard op grond van de considerans dat: «de beslissing van de directeur de administratieve fase van het vastleggen van de aanslag beëindigt, dat het indienen van een verhaal voor het Hof van beroep een gans nieuwe procedure inleidt, namelijk de rechterlijke; dat geen rechtsgeding kan worden ingesteld of aangevangen door of op naam van een persoon die niet meer bestaat; dat de zaak niet regelmatig ingeleid is» dat de voorziening in verbreking tegen dit arrest werd verworpen bij arrest d.d. 29 september 1953 van het Hof van cassatie; dat op grond van artikel 7 van de wet van 27 juli 1953 tot invoering van maatregelen om de invordering van directe belastingen te bespoedigen, de verzoekende partijen op 13 december 1954 een rekweset indienden strekkende tot de herziening van de bedoelde aanslagen; dat zij lieten gelden dat het beroep bij het Hof van beroep niet ontvankelijk werd verklaard, zodat de grond van de zaak niet werd onderzocht, dit als gevolg van «de onwetendheid van de belastingsplichtigen die meenden dat alle latere procedures op naam van Jozef De Vriendt dienden te geschieden»; dat daarop de bestreden beslissing werd genomen, die luidt: «er werd uitspraak gedaan nopens de grond van de zaak bij gemotiveerde beslissing van 9 juni 1951, n° 12430/48 - 38780 ind, dewelke definitief is geworden. De aanslag in de extrabelasting dienstjaar 1946, artikel 4, steunt overigens op de onderschreven aangifte en er werd voor deze aanslag aldus geen toepassing gemaakt van het vermoeden juris tantum»;

Overwegende dat de verzoekende partijen voorhouden dat, daar de aanslagen definitief zijn geworden door het verstrijken van de reclamatermijnen, zij de vereisten vervulden bepaald bij bovenvermeld artikel 7 van de wet van 27 juli 1953 en de tegenpartij derhalve gehouden was de in het rekweset d.d. 13 december 1954 vervatte middelen te onderzoeken en over het rekweset ten gronde uitspraak te doen; dat zij dienaangaande inroepen dat, «zo de beslissing d.d.

9 juni 1951 van de directeur der belastingen definitief is geworden, zulks alleen te wijten is aan het feit dat het verhaal in beroep afgewezen werd omwille van het niet nakomen van een wettelijke regel, en de procedure ten gronde niet is kunnen worden uitgeput voor het Hof van beroep en alle reclamatietermijnen na het arrest d.d. 18 juni 1952 van het Hof van beroep verstreken waren»; dat zij ook voorhouden dat de bestreden beslissing, in strijd met artikel 97 van de Grondwet, niet naar behoren is gemotiveerd;

Overwegende dat, wat dit laatste middel betreft, de bestreden beslissing niet van jurisdictionele aard is en derhalve niet onder de toepassing valt van artikel 97 van de Grondwet; dat bovenvermeld artikel 7 evenmin een verplichting van motivering oplegt;

Overwegende dat dit artikel bepaalt: «Wanneer een aanslag in de speciale en extrabelasting gevestigd op grond van het inkomstenvermoeden bepaald bij de artikelen 4, § 1, en 2, § 3, onderscheidenlijk van de wetten van 15 en 16 oktober 1945, definitief geworden is wegens het verstrijken van de reclamatietermijnen of ingevolge een beslissing van de directeur, eventueel bekrachtigd door een rechterlijke beslissing, waarbij een bezwaarschrift wordt afgewezen omdat het niet werd ingediend overeenkomstig een wettelijke regel met inbegrip van een regel betreffende de verjaring, is de Minister van Financiën gemachtigd, op eensluidend advies van de herzieningscommissie bedoeld in artikel 6, § 8, van de samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen, de belastingplichtige van het opgelopen rechtsverval te ontheffen, voor zover deze laatste het inkomstenvermoeden teniet doet overeenkomstig de bepalingen van voornoemde artikelen der wetten van 15 en 16 oktober 1945. Het voorgaande lid is eveneens toepasselijk op de inkomstenbelastingen gevestigd op dezelfde grondslagen als de speciale en extrabelasting»;

Overwegende dat de betwiste aanslagen definitief zijn geworden ten gevolge van het door Jozef De Vriendt op 1 april 1948 ingediend bezwaarschrift en de beslissing d.d. 9 juni 1951 dienaangaande genomen door de directeur der belastingen; dat, overeenkomstig het onderscheid dat gemaakt wordt in artikel 2 van dezelfde wet van 23 juli 1953, de «reclamatietermijnen» waarvan sprake in artikel 7 de termijnen aanduiden die vastgesteld zijn voor de reclamatie in de loop van de administratieve fase van de vastlegging van de belastingen, en niet wijzen op de termijnen van beroep die bepaald zijn voor de rechterlijke fase; dat het definitief karakter terzake is ontstaan niet door het verstrijken van de reclamatietermijnen maar door het verstrijken van de termijnen van beroep; dat derhalve de verzoekende partijen niet aan de vereisten beantwoorden gesteld bij artikel 7 van de wet; dat, waar de tegenpartij geweigerd heeft tot deze herziening over te gaan en de middelen van de verzoekende partijen te onderzoeken, zij een juiste toepassing van bovenvermeld artikel 7 heeft gedaan,

Besluit :

Artikel 1 :

Het beroep is verworpen.

Artikel 2 :

De kosten, ten bedrage van 750 fr., komen ten laste van de verzoekende partijen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer (Voorrecht van rechtsmacht).
19 januari 1957 (1).

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. D. Verougstraete en De Vreese.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs A. Deriemaecker (Ninove), L. Moyer-soen (Aalst), Derouck (Ninove), W. De Clercq en J. Eeckhout (Gent), Heyvaert (Dendermonde), Dogaer en Van Hoorebeke (Gent), en Cornelis (Zottegem).

1. Samenhang. — Criterium.

2. Omkoping (van openbaar ambtenaar). — Kosteloos toestaan door houdster van een drankinrichting aan de politiekommissaris van de gemeente van betrekkingen tussen hem en de barmheid van deze inrichting met het oogmerk het optreden van deze politie-officier tegen de herbergierster wegens de door haar gepleegde misdrijven te vermijden. — Aanvaarding door de politiekommissaris mits stilzwijgende verbintenis zijn ambtelijk optreden achterwege te laten. — Strafbaarheid op grond van de artikelen 247 en 252 S.W.B.

1. *Er bestaat samenhang telkens de noodzakelijkheden van een goede rechtsbedeling vereisen dat er gelijktijdig door éénzelfde rechter — in casu het Hof van Beroep, zetelende inzake voorrecht van rechtsmacht t.o.v. wanbedrijven, te laste gelegd van een officier van gerechtelijke politie, die deze wanbedrijven gepleegd heeft in de uitoefening van dit ambt — over verschillende telastleggingen zou worden gewonnen, onverschillig of de misdrijven door verschillende personen werden gepleegd.*

2. *Is strafbare omkoping, zoals voorzien en omschreven bij de artikelen 247 en 252 S.W.B., het feit dat de houdster van een drankinrichting aan de politiekommissaris van de gemeente, waar die inrichting gelegen is, toestaat dat hij aldaar kosteloos betrekkingen heeft met de barmheid, met het oogmerk het optreden van deze politieofficier te vermijden wegens de door de herbergierster gepleegde misdrijven, voorzien bij artikel 380bis, 1°, 2° en 4° S.W.B. (artikel 2, I, W. van 21 augustus 1948 tot afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie), en waar tevens de politiekommissaris het voordeel dezer kosteloze betrekkingen als geschenk aanvaardt, mits stilzwijgende verbintenis zijn optreden, waartoe hij ambtelijk verplicht is, achterwege te laten.*

Procureur-generaal t/ B... en zeven andere verdachten.

De telastlegging luidde als volgt :

A) *De eerste* : te X..., herhaalde malen, tussen 23 november 1953 en 22 november 1956,

zijnde officier van gerechtelijke politie, meer bepaald politiekommissaris der gemeente X..., in de uitoefening van zijn ambt van officier van gerechtelijke politie :

(1) De vertaling van bovenstaand arrest verscheen in J.T. 1957, 167, samen met opmerkingen. De voorziening tot verbreking van verwezenen tegen deze beslissing werd verworpen bij arrest van het Hof van Verbreking van 25 maart 1957, waarvan de tekst in dit nummer gepubliceerd wordt.

1° Als openbaar officier of ambtenaar, of persoon met een openbare dienst belast :

a) Op aanbiedingen of beloften te zijn ingegaan, ofwel giften of geschenken te hebben ontvangen, hetzij om, in de uitoefening van zijn ambt of zijn bediening, een onrechtmatige daad te verrichten, hetzij om zich te onthouden van een daad die tot zijn ambts-plichten behoorde;

b) Door aangenomen aanbiedingen of beloften, ontvangen giften of geschenken, in de uitvoering van zijn bediening, een onrechtmatige daad te hebben verricht of zich te hebben onthouden van een daad die tot de kring van zijn ambts-plichten behoorde;

c) Op aanbiedingen of beloften te zijn ingegaan, giften of geschenken te hebben ontvangen om, in de uitoefening van zijn bediening een wanbedrijf te plegen;

2° zijnde openbaar ambtenaar :

Hetzij als dader, om het wanbedrijf te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt ofwel om door welke daad ook, tot de uitvoering zodanige hulp verleend te hebben dat zonder zijn bijstand het wanbedrijf niet kon gepleegd worden, ofwel om, door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arfglistigheden rechtstreeks tot dit wanbedrijf te hebben aangezet;

hetzij als medeplichtige, om onderrichtingen gegeven te hebben om het feit te plegen, ofwel om, buiten het geval bij paragraaf drie van artikel 66 Sw. voorzien, en hierboven omschreven, met zijn weten de daderessen van het wanbedrijf geholpen of bijgestaan te hebben in de handelingen welke het feit voorbereid of vergemakkelijkt, ofwel in die welke het voltooid hebben.

Deelgenomen te hebben aan :

a) Het ronselen, verleiden of vervreemden van één of meer meerderjarige personen tot het zich overgeven, zelfs met hun goedvinden, aan ontucht of prostitutie, ten einde eens anders driften te voldoen;

b) Het houden van een huis van ontucht of prostitutie;

c) Het gewoonlijk exploiteren, op enige andere wijze als onder litteris a en b hierboven bepaald, van eens anders ontucht of prostitutie;

wanbedrijven gepleegd door de tweede verdachte en omschreven onder littera C, 1°, 2° en 3° hieronder;

Bij samenhang :

B) *De tweede* : te X..., herhaalde malen, tussen 23 november 1953 en 22 november 1956,

Een ambtenaar, een openbaar officier, of een met een openbare bediening belast persoon, nl. eerste verdachte, door beloften, aanbiedingen, giften of geschenken, te hebben omgekocht, om een zelfs rechtmatige, doch geen vergoeding medebrengende daad van zijn ambt of van zijn bediening, ofwel de onthouding van een daad die tot de kring van zijn ambts-plichten behoorde, te bekomen;

C) *De tweede* : te X..., herhaalde malen, tussen 23 november 1953 en 22 november 1956,

De derde : te Z..., herhaalde malen, in 1955 en 1956, doch vóór 28 november 1956,

De vierde : te Z..., herhaalde malen, in oktober en november 1956, doch vóór 22 november 1956,

1° Ten einde eens anders driften te voldoen, een of meer meerderjarige personen, zelfs met hun goedvinden tot het zich overgeven aan ontucht of prostitutie te hebben geronseld, verleid of vervreemd;

2° Een huis van ontucht of prostitutie te hebben gehouden;

3° Op enige andere wijze, als onder 1° en 2° hierboven bepaald, eens anders ontucht of prostitutie gewoonlijk te hebben geëxploiteerd;

4° Als werkgeefster een vreemdelinge in hoedanigheid van hand- of geestesarbeidster in dienst te hebben gehad zonder daartoe vooraf toelating te hebben verkregen, hetzij van de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, hetzij van de Minister van Economische Zaken, hetzij van de Minister van Verkeerswezen, volgens het onderscheid bepaald in artikel 4 van het K.B. n° 285 van 31 maart 1936, houdende aanvulling en samenvoeging van de bepalingen op het in dienst hebben van vreemde arbeiders, meer bepaald wat de tweede betreft: de dienststers of schenkmeiden M... en L..., beiden van Franse nationaliteit; wat de derde betreft: de dienstster of schenkmeid M..., van Franse nationaliteit; wat de vierde betreft: de dienststers of schenkmeiden L... en L..., beiden van Franse nationaliteit;

Bij samenhang:

D) *De vijfde:* te X... en te Z..., herhaalde malen, in 1955 en 1956, doch vóór 22 november 1956;

De zesde: te X... en te Z..., herhaalde malen, in oktober en november 1956, doch vóór 22 november 1956,

1° In een openbare plaats, door woorden, gebaren of tekens, personen tot ontucht te hebben aanzet;

2° Door welkdanig middel van ruchtbaarheid, zelfs indien de aard van hun aanbod of van hun vraag onder bedekte bewoordingen verscholen was, kenbaar te hebben gemaakt dat zij zich aan prostitutie overleverden;

3° Zijnde vreemdelingen, van Franse nationaliteit, in iemands anders dienst te hebben gestaan in hoedanigheid van hand- of geestesarbeidsters, zonder daartoe vooraf toelating te hebben verkregen overeenkomstig de bepalingen van artikel 4 en volgende van het K.B. n° 285 van 31 maart 1936, houdende aanvulling en samenvoeging van de bepalingen op het in dienst hebben van vreemde arbeiders;

Bij samenhang:

E) *De zevende:*

1° te X..., Z..., Y..., of elders in België, in 1955 en 1956, doch vóór 22 november 1956, als souteneur, geheel of ten dele, op kosten te hebben geleefd van M..., wier prostitutie hij exploiteerde;

2° te Y..., op 19 november 1956, vrijwillig slagen of verwondingen te hebben toegebracht aan M...;

Bij samenhang:

F) *De achtste:* te Z..., in november 1956,

Zijnde vreemdelinge, van Franse nationaliteit, in iemands anders dienst te hebben gestaan — meer bepaald V... — in hoedanigheid van hand- of geestesarbeidsters, zonder daartoe vooraf toelating te hebben verkregen overeenkomstig de bepalingen van art. 4 en volgende van het K.B. n° 285 van 31 maart 1936, houdende aanvulling en samenvoeging van de bepalingen op het in dienst hebben van vreemde arbeiders;

Gezien de dagvaarding betekend aan de eerste zeven beklaagden door de bestuurder der gevangenis te Gent, op 4 januari 1957, en aan beklaagde L... bij exploit van deurwaarder Vercouter te Gent, op 4 januari 1957;

Gezien het in zake ingesteld onderzoek;

Gehoord de getuigen in hun verklaringen onder eed, — ter uitzondering van getuige V... die niet onder eed mocht getuigen, — ter terechtzitting van 17 januari 1957;

Gezien de besluiten nedergelegd door de beklaagden D... en V... ter terechtzitting van 17 januari j.l. en door beklaagde B... ter terechtzitting van 18 januari 1957;

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn voordracht der zaak en in zijn vordering;

Gehoord de eerste zeven beklaagden in hun middelen van verdediging zo door hen zelf als door Mters, enz... dit alles in het Nederlands, behalve het getuigenis van C... dat afgelegd werd in de Franse taal, en de verdediging voorgedragen door de beklaagden M..., L... en H... zelf, ook in de Franse taal, — taal die het Hof machtig is;

Overwegende dat de achtste beklaagde verstek maakt;

Overwegende dat de beklaagden V... en D... ten onrechte beweren dat het Hof onbevoegd is om kennis te nemen van de hun ten laste gelegde feiten, wegens afwezigheid van samenhang;

Overwegende dat er samenhang bestaat telkens de noodzakelijkheden van een goede rechtsbedeling vereisen dat er, gelijktijdig, door éézelfde rechtsmacht over verschillende telastleggingen wordt gevonnist, onverschillig of de misdrijven door verschillende personen werden gepleegd (Pas. 1944, I, 183, nota get. L. C., Verbr. 7-2-1944);

Overwegende dat dit ter zake het geval is; dat met het oog op een degelijke rechtsbedeling de telastleggingen C, 1°, 2°, 3° en 4°, lastens de voormelde beklaagden als samenhangend met het feit A ten laste van eerste beklaagde moeten worden beschouwd;

dat dienvolgens het Hof bevoegd is om van deze telastlegging te kennen; dat de rechten van de verdediging derhalve niet werden gekrenkt;

Overwegende dat er geen enkele reden is om aan de geloofwaardigheid van de verklaringen van M... te twijfelen, des te meer dat alle omstandigheden haar integendeel van deze verklaringen hadden moeten weerhouden;

Overwegende dat de verklaringen van V..., indien zij op bepaalde punten (namelijk dag en uur van de bezoeken van de commissaris) deze van M... niet bevestigen, zij minder formeel voorkomen en alleszins niet van aard zijn de geloofwaardigheid van de verklaringen van M... te ontzenuwen;

Overwegende dat geen enkele wettelijke reden het Hof belette de getuige C... onder eed te verhoren; dat overigens het Hof, ook zonder inachtneming van de verklaringen van getuige C..., de feiten bewezen acht, zodat de beschouwingen van eerste verdachte omtrent de geloofwaardigheid van deze getuige, en meteen omtrent zijn enige schending van de rechten der verdediging, niet dienend zijn;

Overwegende dat uit de elementen van de bundel duidelijk blijkt dat, waar V... G... aan eerste verdachte toestond kosteloos betrekkingen te hebben met haar serveuse M..., zij zulks deed opdat de politie-commissaris tegen haar strafbare handelingen niet zou optreden;

dat er eveneens uit blijkt dat, waar de politie-commissaris het voordeel dezer kosteloze betrekkingen als geschenk aanvaardde, hij zulks deed mits stilzwijgende verbintenis dit optreden, waartoe hij ambtelijk verplicht was, achterwege te laten; dat beiden

zich van elkanders stilzwijgende toezegging, bewust waren;

dat er dus wel bedrieglijke verstandhouding bestond tussen beide verdachten;

Overwegende dat door de behandeling der zaak en de gegevens van het strafrechtelijk onderzoek, de telastleggingen

- A) 1° b lastens B...
- B) en C) 1° lastens V... G...
- C) 2°, 3° en «*a*» lastens V... G..., D... en V...
- D) 1° en 3° lastens H... en L...
- E) 1° en 2° lastens H...
- F) lastens L...

bewezen zijn zoals zij in de dagvaarding werden omschreven, met dien verstande dat de feiten C 4° lastens tweede en derde beklaagden en D 3° lastens vijfde beklaagde, gepleegd werden sedert minder dan een jaar;

Overwegende dat de telastleggingen A 1° a en c en A 2° ten laste van B..., de telastlegging C 1° ten laste van D... en V... en de telastleggingen D 2° ten laste van vijfde en zesde beklaagden niet ten genoegen van rechte bewezen zijn;

Overwegende dat de feiten C 1°, 2° en 3° ten laste van tweede beklaagde, C 2° en 3° ten laste van derde en vierde beklaagden uit éénzelfde delictueel inzicht voortspruiten en er slechts één straf, de zwaarste, dient toegepast;

Overwegende dat wat betreft het toemeten der straf uit hoofde van de feiten C 4°, D 3° en F er verzachtende omstandigheden bestaan voortspruitende voor V... G... uit de afwezigheid van zware veroordelingen, en van vroegere veroordelingen voor D..., V..., M..., L... en L...;

Overwegende dat, wat betreft het feit A 1° b, en wat betreft de feiten B, C 1°, 2° en 3° ten laste van V... G..., de verjaring gestuit werd door de vordering dd. 22 november 1956;

Om deze redenen,

Het Hof, wijzende bij verstek tegenover de achtste beklaagde en op tegenspraak tegenover de andere beklaagden,

Verklaart zich bevoegd, wegens samenhang, ten aanzien van alle beklaagden en voor alle telastleggingen;

Zegt dat er geen reden is tot wraking van getuige C...,

En, gelet op de artikelen 31, 33, 40, 65, 85, 247, 252, 392, 398, 380bis (artikelen 2. 1, 1°, 2°, 3° en 4° wet van 21 augustus 1948), 380quater, al. 1 (artikel 3 wet van 21 augustus 1948), 382 al. 1 en 3 S.W.B.; artikelen 1, 2, 4, 11, 12, 14 par. 2 K.B. 31 maart 1936 n° 285 — Minist. Besluit 1-4-1936 — gewijzigd door Regentsbesluit dd. 28-2-1947 artikelen 1 en 2; 162, 186, 194, 479, 480 en 483 W.v.S.; artikel 1 wet 5 maart 1952; artikel 21 wet 20 april 1874, gewijzigd door wet van 9 mei 1931; 25, 32, 34, 35 en 37 wet van 15 juni 1935, alle wetsbepalingen door de heer voorzitter ter terechtzitting aangeduid,

Veroordeelt :

B..., uit hoofde van de telastlegging A 1° b tot een gevangenisstraf van 18 maanden en tot een geldboete van 200 frank welke met 190 deciemen verhoogd, 4.000 fr. zal bedragen, of een vervangende gevangenisstraf van twee maanden;

Veroordeelt hem bovendien, overeenkomstig artikelen 31 en 33 S.W.B. tot ontzetting voor een termijn

van vijf jaar van het recht om openbare ambten, bedieningen of diensten waar te nemen;

V... G..., uit hoofde :

1) van het feit B tot een gevangenisstraf van 3 maanden en een geldboete van 100 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 2.000 frank, of een subsidiaire gevangenisstraf van één maand;

2) van de feiten C 1°, 2° en 3° samen tot een gevangenisstraf van 2 jaar en een geldboete van 500 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 10.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van drie maanden;

3) van het feit C 4° tot twee geldboeten ieder van 50 frank, met 190 deciemen verhoogd, gebracht op 1.000 fr., of telkens een subsidiaire gevangenisstraf van 15 dagen;

D..., wegens de feiten C 2° en 3° samen, tot een gevangenisstraf van 8 maanden en een geldboete van 300 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 6.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van 2 maanden;

wegens feit C 4° tot een geldboete van 50 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 1.000 frank, of een subsidiaire gevangenisstraf van 15 dagen;

V..., wegens de feiten C 2° en 3° samen tot een gevangenisstraf van 1 jaar en een geldboete van 100 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 2.000 frank, of een vervangende gevangenisstraf van een maand;

wegens de feiten C 4° tot twee geldboeten ieder van 50 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 1.000 frank, of telkens een vervangende gevangenisstraf van 15 dagen;

Veroordeelt bovendien V... G..., D... en V... tot ontzetting van de rechten vermeld bij de nummers 1, 3, 4 en 5 van artikel 31 S.W.B. voor een termijn van 5 jaar;

Spreekt tegen V... G..., D... en V..., het verbod uit, gedurende een tijd van drie jaar, te rekenen van het verstrijken van hun straf, hetzij persoonlijk, hetzij door bemiddeling van een zaakvoerder of zaakvoester, een drankgelegenheid en verhuurkantoor, een winkel van tabak- of rookartikelen, een café-concert, een openbare dansinrichting, een massage-inrichting, een manicuurinrichting te houden, of er uit welke hoofde ook werkzaam te zijn;

M..., voor het feit D 1° tot een gevangenisstraf van twee maanden en een geldboete van 26 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 520 frank, of een subsidiaire gevangenisstraf van acht dagen;

voor feit D 3° tot een geldboete van 26 frank verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 520 frank, of een vervangende gevangenisstraf van 8 dagen;

L..., voor het feit D 1° tot een gevangenisstraf van 2 maanden en een geldboete van 26 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 520 frank of een subsidiaire gevangenisstraf van 8 dagen;

voor het feit D 3° tot een geldboete van 26 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 520 frank, of een subsidiaire gevangenisstraf van 8 dagen;

H..., uit hoofde van het feit E 1° : tot een gevangenisstraf van 3 jaar en een geldboete van 500 frank, verhoogd met 190 deciemen, gebracht op 10.000 fr., of een vervangende gevangenisstraf van 3 maanden;

Stelt hem ter beschikking van de Regering om, na dat hij zijn straf heeft uitgedaan, gedurende twee jaar te worden geïnterneerd in een bijzondere inrichting;

Veroordeelt hem bovendien tot de ontzetting der rechten voorzien bij artikel 31 1°, 3°, 4° en 5° S.W.B. voor een termijn van vijf jaar;

uit hoofde van het feit E 2° tot een gevangenisstraf van 15 dagen en een geldboete van 50 frank, verhoogd met 190 deciem, gebracht op 1.000 frank, of een subsidiaire gevangenisstraf van 15 dagen;

..., tot een geldboete van 26 frank, met 190 deciem verhoogd, gebracht op 520 frank, of een vervangende gevangenisstraf van 8 dagen!

Verzendt de beklaagden van het vervolg voor het overige der telastleggingen;

Beveelt de teruggave van de in beslaggenomen voorwerpen aan hun rechtmatige eigenaars;

Veroordeelt B..., V... G... en H..., elk tot drie zestienden, D... en V..., elk tot twee zestienden, M..., L... en L..., elk tot een zestiende der kosten.

NOOT : 1. Een arrest van het Hof van Cassatie van 27 maart 1933 (Pas. 1933,I,180) heeft er duidelijk aan herinnerd dat de artikelen 246 en volgende van het strafwetboek ingeschakeld werden in een geheel van bepalingen, die tot doel hebben de eerlijkheid en de rechtschapenheid bij de uitoefening van een openbaar ambt te verzekeren en te bestendigen. De wet heeft evenwel het begrip « aanbiedingen of beloften, giften of geschenken » overgelaten aan de beoordeling van de feitenrechter. Zo de rechtsleer van oordeel is dat een loutere aanvraag, een eenvoudig verzoek niet voldoende is om als aanbieding of belofte te worden aangezien (*Nypels en Servais* — sub art. 246 — nr 4; *P. Belges* — *Tw. Corruption de fonctionnaires* — nr 10; *R.P.D.B.* — *Tw. Forfaiture* — nr 55), en deze een ernstig kenmerk moet vertonen, is anderzijds een gift of geschenk ook niet noodzakelijk een geldsom, of een roerende zaak van enige waarde; het kan evenzo elk stoffelijk of onstoffelijk voordeel zijn, elke prestatie waarin de omgekochte ambtenaar of de met een openbare dienst belaste persoon, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, subjectief belang stelt. Verder, waar de wet het bestaan vereist tussen omkoper en omgekochte van een *voorafgaande ongeoorloofde overeenkomst*, is het evenwel zonder belang dat agent en subject van de omkoping *persoonlijk* ofwel bij *tussenpersoon* zouden optreden (*Gent*, 1 febr. 1873, Pas. 1873,II,129) Het volstaat eveneens dat die ongeoorloofde overeenkomst *stilzwijgend* tot stand kome, wat in de praktijk dikwijls het geval is; immers, tussen oneerlijke mensen, zijn bedekte toespelingen, of zelfs het louter stilzwijgen in verband met bepaalde toestanden of omstandigheden evenzo welsprekend als woorden (*R.P.D.B.* — *Tw. Forfaiture* — nr 57).

In onderhavig geval, heeft het Hof als strafbare omkoping beschouwd : de mogelijkheid geschonken en de stilzwijgende toezegging gegeven door de houdster van een drankinrichting (2de verdachte) aan de politiecommissaris van de gemeente (1e verdachte) kosteloos en geregeld zijn driften te voldoen met vrouwen van lichte zeden die zij in haar inrichting in dienst had en waarvan zij de prostitutie en de ontucht exploiteerde, mits het haar door deze politieofficier stilzwijgend, althans onder bedekte woorden, wederkerig gegeven akkoord haar ontierend bedrijf straffeloos of ongestoord te laten voortzetten. Dienvolgens, bestond er bij de politiecommissaris een bestendig gebleken wil, in ruil van de hem bezorgde voldoeningen, zich opzettelijk te onthouden van het hem door de wet opgelegde optreden als officier van gerechtelijke politie (artt. 8, 9, 49, 50, 53 en 54-W. Sv.). Het Hof heeft aldus een wettelijke en rechtmatige toepassing gedaan van de principes die de omkoping van openbare ambtenaren in ons strafrecht beheersen en van de tot haar strafbaarheid vereiste bestanddelen.

2. Bij onderzoek van de telastlegging tegen de politiecommissaris ingebracht, wordt vastgesteld dat deze politieofficier vóór het Hof eveneens vervolgd werd wegens *misdadige deelneming* aan aanhitsing tot en aan het gewoonlijk exploiteren van eens anders ontucht of prostitutie, alsook aan het houden van een huis van ontucht of prostitutie, wanbedrijven te laste gelegd van de omkoopster (telastlegging A-2°). Aldus werd aan de beoordeling van het Hof de vraag voorgelegd of de politiecommissaris, door zijn belanghebbende en moedwillige onthouding van een verplichting, die hem door de wet, uit reden van zijn ambt, uitdrukkelijk wordt opgelegd — onthouding waardoor hij, wetens en willens, en zelfs tot eigen voordeel, de exploitatie van bedoeld ontuchthuis mogelijk had gemaakt — al dan niet als de strafbare deelnemer aan de door de houdster van dit ontuchthuis gepleegde wanbedrijven kon worden beschouwd.

Waar de feiten buiten het domein van de moraal en het wel bepaald omschreven gebied van het *positief* strafrecht dienden te worden behouden, heeft het Openbaar Ministerie op de rechtszitting bij het onderzoek en de bespreking van deze vraag, er aan herinnerd dat, zo de grote meerderheid van de Belgische rechtsleer, trouwens in overeenstemming met de rechtspraak van het Hof van verbreking, hetgeen doorgaans genoemd wordt « *le délit de commission par inaction ou par omission* », principieel verwerpt, deze zienswijze nochtans, in sommige bepaalde omstandigheden, vatbaar is voor *afwijkende*, alhoewel *wettelijk te verantwoorden*, toepassing.

« L'inaction la plus funeste et la plus immorale n'est pas un délit », schrijft *Adolphe Prins* in 1899 (« *Science pénale et Droit positif* », blz. 108, nr 174), en meer dan vijftig jaar nadien, legt advocaat-generaal en professor *Jean Constant* de nadruk op hetzelfde beginsel (« *Manuel de Droit pénal* » 5e dr. 1953 — Deel I — en 666; *Braas* — « *Précis de Dr. pén.* » 3de dr. — nr 134, blz. 157; zie ook *Garraud* — BII — blz. 642 n° 246; *Collin* — « *Strafrecht* » — 1948 — blz. 177).

Verscheidene auteurs van strafrecht hebben evenwel, in de loop der jongste jaren, in sterk gedocumenteerde bijdragen, het *correctief* beklemtuond dat, naar hun oordeel, aan bovenvermeld beginsel zou dienen te worden aangebracht (zie o.m. de bijdragen van : advocaat *José Vanderveeren* in R.D.P. 1949-50, blz. 737 tot 758; advocaat *Paul Speyer* in R.D.P. 1949-50, blz. 903 tot 943; Prof. *Paul Floriers* in R.D.P. 1951-52, blz. 484 tot 504).

Zij hebben doen uitschijnen dat het « délit de commission par omission » wel degelijk strafbaar zou kunnen blijken en een *rechtstreekse deelneming* uitmaken aan het misdrijf dat men heeft laten plegen, wanneer de *plicht om handelend en betuigend* op te treden, niet een louter morele of professionele plicht is, doch een *juridisch beschermde plicht* (« un devoir juridiquement protégé ») d.i. een plicht die haar grondslag vindt in een wel bepaalde wettelijke verplichting.

Het betreft aldus de ambtsplicht (« un devoir d'état ») o.m. de plicht door de politieofficier aangeaan ten opzichte van de maatschappij, die van hem de vervulling ervan niet enkel rechtmatig verwacht, maar zelfs *juridisch eisbaar stelt*, misdadigers en andere gevaarlijke delinquenten op te sporen, aan te houden en samen met de ingezamelde bewijzen van de door hen gepleegde misdrijven aan het gerecht over te leveren, in plaats van ze wetens en willens te laten begaan.

In zijn hierboven geciteerde bijdrage (R.D.P. 1951-52

blz. 496), herinnerde Prof. Paul Foriers in dat verband aan de leer van Haus (« *Droit pénal* » — B.I. 360dr. blz. 204, nr 287), waar deze rechtsgelerde voorhield dat hij, die, door zijn passiviteit vrijwillig of onvrijwillig de oorzaak is van een bepaald kwaad (dood, verwonding of ziekte), zich schuldig heeft gemaakt aan een misdaad of aan een wanbedrijf « *s'il avait le devoir juridiquement exigible de faire ce qu'il n'a point fait* », doch niet strafrechtelijk aansprakelijk is, waar de verplichting om handelend op te treden slechts een louter morele plicht was. (Zie ook: A. Prins, Op. cit., nr 173; M. Gand, « *Du délit de commission par omission* », Parijs, 1900; Roux, Noot onderaan Cass. fr. crim., 26 oktober 1912, S.1914, I, 225). Van deze leer werden ten ander in ons land opmerkenswaardige toepassingen gedaan, nl. in de zaken Schmitt, Duitse bestuurder van het concentratiekamp van Breendonk (K.R. Antwerpen, 25 november 1949; Militair Gerechtshof, 20 april 1950), en Köppelman, Ernst, hoofdbewaarder van de gevangenis te Dortmund (K.R. Brabant, 22 maart 1950), zaak waarin het Militair Gerechtshof, dat dit vonnis bevestigde, aan de beweegredenen van de aangevochten beslissing toevoegde dat de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de verdachte diende te worden onderzocht « *en la fondation sur la violation consciente et volontaire d'obligation positive contractée par le fait même de ses fonctions* ».

Weliswaar heeft het Hof van verbreking tot nog toe herhaaldelijk, en o.m. in zijn jongste arresten van 23 oktober 1950 (Pas. 1951, I, 91, R.D.P. 1950-51, 648; J.T. 1951, 351) en van 24 september 1951 (Pas. 1952, I, 13; R.D.P. 1951-52, 555) het principe bevestigd dat enkel een *positieve daad of handeling*, die het misdrijf voorafgaat of ermee samenvalt, de bijstand of de hulp kan uitmaken, voorzien bij artt. 66 en 67 van het S.W.B. (zie ook: *Verbreking*, 18 februari 1952, Pas. 1952, I, 352; R.D.P. 1951-52, 879).

Evenwel onder de tekst van het arrest van 24 sept. 1951, deed de heer *Procureur-generaal Hayoit de Termicourt* in de « *Pasicrisie* » opmerken dat, zo de vrijwillige onthouding van handelend op te treden ten einde een derde, ja zelfs een ondergeschikte, te verhinderen een misdrijf te plegen, noch de bijstand, noch de hulp uitmaakt, in de zin bepaald bij artt. 66 en 67 S.W.B., deze onthouding nochtans een positieve daad kan worden, een bijstand of een hulp verleend aan de dader van het misdrijf ingeval de *omstandigheden die met deze onthouding gepaard gaan* haar het kenmerk verlenen van een goedkeuring of van een stimulerende aanmoediging.

Wijlen professor en raadsheer *Jules Simon* heeft trouwens terecht vastgesteld dat het arrest van 24 sept. 1951 eigenlijk de goedkeuring impliceert van de leer waarbij het onderscheid gemaakt wordt tussen de *louter onthouding*, die in geen geval de bijstand of de hulp kan uitmaken voorzien bij artt. 66 en 67 - S.W.B., en de *onthouding in het handelend optreden* zelf, die echter wel, in bepaalde gevallen, dergelijke strafbare bijstand of hulp metterdaad zal kunnen betekenen (Zie: J. Simon, *Rechtspraakchroniek*, R.D.P., 1951-52, blz. 774 tot 776).

Kon zulks niet het geval zijn in de zaak die aan het oordeel van het Hof van beroep te Gent werd onderworpen, waar van de politiekommissaris de *wettelijk opgelegde*, de *juridisch beschermde plicht* geëist werd o.m. houders van onrechtthuizen of andere uitbaters van de ontucht of de prostitutie, onverwijld in de onmogelijkheid te stellen hun onderend, sociaal gevaarlijk en strafbaar bedrijf voort te zetten door ze in te rekenen en aan het gerecht over te leveren, dan wanneer hij deze exploitatie niet enkel oogluik-

kend heeft geduld en door zijn moedwillige passiviteit, gedurende verscheidene jaren, heeft aangemoedigd, doch bovendien het kosteloos voldoen van zijn driften met het personeel van dergelijke inrichting stilzwijgend tot vergeldende voorwaarde heeft gesteld van zijn onthouding om handelend en beteugelend op te treden?

De vrijspraak die het Hof in verband met de betwiste telastlegging heeft verleend blijkt andermaal de uitdrukking te zijn van de omzichtigheid, waarmee, in de toestand van ons huidig *positief* strafrecht, de onthouding van het handelend optreden als strafbare rechtstreeks deelneming aan een misdaad of wanbedrijf, mag worden veroordeeld; immers deze veroordeling veronderstelt ten slotte, noodzakelijk, de subjectieve beoordeling van gegevens en bestanddelen, waarvan de objectieve controle doorgaans niet mogelijk is. (P. Foriers - op. cit. - R.D.P. - 1951/ 52 - 503; J. Vanderweeren - op. cit. - R.D.P. 1949/50 - 758 - n° 6).

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer. — 14 december 1957.

Voorzitter: M. Eyben.

Raadsheren: M.M. Dellois en Surry.

Advocaat-Generaal: M. van der Perren.

Advocaten: Mrs De Wolf, Risopoulos en Smets.

Duivenwedstrijd. — Betwisting betreffende de uitbetaling der prijzen. — Spel. — Geen rechtsvordering.

Een duivenwedstrijd is een spel, dat buiten de perken valt van de door artikel 1966 B.W. voorziene uitzonderingen; overeenkomstig artikel 1965 is geen rechtsvordering op grond er van toegestaan.

De toepassing hiervan is van openbare orde en dient van ambtswege te worden ingeroepen.

De Guise Eugene t/ Kon. Duivenliefhebbersbond Leuven, Hebbelynck Marcel en De Winter Emiel.

Herzien het arrest van verstek met ontslag door het Hof gewezen op 25 januari 1957, in behoorlijke uitgifte overlegd;

Gezien de regelmatig overgelegde vonnissen door de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven, gewezen op 16 februari 1955 en 20 april 1956; dat het eerste dezer vonnissen bij een stoffelijke vergissing in de akte van beroep wordt aangeduid als op 6 februari 1955 gewezen;

Overwegende dat het verzet en beroep regelmatig zijn naar vorm en termijn;

Overwegende dat De Guise, zoals Hebbelynck en De Winter deel genomen hebben aan een prijskamp met duiven; dat ieder van hen aanspraak maakt op zekere prijzen; dat de door ieder van hen ingestelde vordering tot uitbetaling strekt van bedoelde prijzen; dat door de eerste rechter de vordering van De Guise ontvankelijk, maar ongegrond, die van Hebbelynck en De Winter gegrond verklaard zijn; dat de kosten der vordering van De Winter daarenboven aan De Guise zijn opgelegd, samen met de kosten van dezes vordering;

Overwegende dat prijskamp met duiven een spel uitmaakt, dat buiten de perken valt van de door artikel 1966 van het burgerlijk wetboek voorziene uitzonderingen; dat er derhalve, overeenkomstig artikel 1965 van meergemeld wetboek, aan De Guise (en evenmin aan de overige deelnemers) geen rechtsvordering

wordt toegestaan voor hun aangevoerde speelschuld-vorderingen; dat dit verweermiddel van openbare orde is en van ambtswege dient ingebracht;

Dat hieruit verder voortvloeit dat De Guise in geen geval de kosten heeft te dragen der vordering van De Winter;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1955;

Gehoord in openbare zitting het conform advies van de heer Advokaat-generaal van der Perren,

Trekt het arrest door dit Hof bij verstek geveld op 25 januari 1957 in;

Ontvangt het beroep en beslissende binnen de perken er van;

Bevestigt het vonnis van 20 april 1956 waar het De Guise veroordeelde tot de kosten van de hoofdvordering en het vonnis van 16 februari 1955 waar de eerste rechter zich bevoegd verklaarde;

Doet deze vonnissen te niet voor het overige;

Wijzende, verklaart de vordering van De Guise niet ontvankelijk en ontslaat hem van de veroordeling tot de kosten van de eis in tussenkomst van De Winter;

Verwijst de Guise in 4/5 der beroepskosten en De Winter in de rest.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

3 april 1958.

Voorzitter: M. de Necker.

Rechters: MM. Moerenhout en De Buck.

Advocaten: Mrs Van den Berghen en De Gryse.

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Verhuring van arbeid of verhuring van nijverheid? — Bevoegdheid van de R.M.Z. tot uitlegging van het Wetsbesluit van 28 december 1944.

Het Wetsbesluit van 28 december 1944 op de Maatschappelijke Zekerheid is luidens art. 8 in principe toepasselijk op al de loonarbeiders en al de werkgevers, die verbonden zijn door een overeenkomst van dienstverhuring.

Kenmerken van de verhuring van arbeid of diensten (*louage de travail*) aan de ene kant en van de verhuring van nijverheid (*louage d'industrie*) aan de andere kant.

De R.M.Z. aanvaardt, dat het stelsel van maatschappelijke zekerheid niet wordt toegepast op arbeidsbetrekkingen, waarvan de werktijd gewoonlijk de duur van twee uren per dag niet overschrijdt, behalve wanneer het beroepen geldt, die normaal arbeidsrestaties van zulke korte duur omvatten en de enige beroepsbedrijvigheid uitmaken van hen, die ze uitoefenen.

De R.M.Z. heeft niet de bevoegdheid vrijstelling te verlenen van de door het Wetsbesluit van 28 december 1944 opgelegde verplichtingen; eens dat de wettelijke voorwaarden vervuld zijn.

Net zoals de uitvoerende en rechterlijke machten, die groepen zijn tot toepassing van de wet, mag de R.M.Z. echter de wet, die zij moet toepassen, uitleggen of verklaren volgens de regelen van wetsverklaring, doch moet die verklaring dan toepassen in alle soortgelijke gevallen.

R.M.Z. t/ V.z.w.d. Kortrijk Sport.

Overwegende dat partij R.M.Z. beroep instelt tegen een vonnis van de rechtbank van vrede van het kanton Kortrijk II, in datum van 26 februari 1957, waarbij zij afgewezen werd in haar eis tot betaling van een som van 16.480 fr. zijnde de bijdragen, bijslagen, en rente tot 2 april 1955, meer de rente op bijdragen en bijslagen, vanaf 2 april 1955, aan 12 %, deze bijdragen en bijslagen bepaald zijnde, volgens rekeninguittreksel, dd. 2 april 1955;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm; dat het tijdig werd ingesteld en dat een uitgifte in uitvoerbare vorm van het bestreden vonnis wordt voorgelegd;

Dat het dus ontvankelijk is;

Overwegende dat de V.Z.W.D. Kortrijk Sport, op 16 januari 1950, een overeenkomst sloot met de heer Georges Berry, met het oog op het trainen of oefenen van haar verschillende voetbalploegen;

Overwegende dat beroeper beweert dat de heer Georges Berry onder toepassing valt van de B.W. van 28 december 1944, ingevolge artikel 8 van deze wetgeving, daar de overeenkomst afgesloten door geïntimeerde met de heer Berry, moet worden aangezien als een verhuring van arbeid of van diensten, en geen verhuring van nijverheid, zoals geïntimeerde het voorhoudt;

A. Betreft de verjaring.

Overwegende dat de eerste rechter heeft beslist dat de bijdragen, bijslagen en rente, geëist voor het eerste kwartaal 1952, verjaard zijn;

Dat het vonnis op dit punt niet aangevochten wordt;

Dat inderdaad, uit het beroepsgrievenschrift, generlei blijkt dat de verjaring, voor 1 juni 1955, zou onderbroken geweest zijn;

Dat de verjaarde bedragen een totaal uitmaken van 3.284 frank;

B. Betreft de grond:

1° Aangaande de aard van de afgesloten overeenkomst.

Overwegende dat het Wetsbesluit van 28 december 1944, luidens artikel 8 in principe, toepasselijk is op al de loonarbeiders en al de werkgevers, verbonden door een contract van dienstverhuring, zodat het bestaan van dergelijk contract in de regel hoofdzakelijk is tot de vaststelling van een schuldvordering, in hoofde van de R.M.Z. tegen een bepaalde persoon;

Overwegende dat de Rijksdienst, die als schuldeiser optreedt, de last van het bewijs draagt, (artikel 1315 B.W.B.) mits echter samenwerking der partijen te goeder trouw in het leveren der bewijsvoering; (De Page: Dr Civ. T. III, blz. 671);

Overwegende dat er verhuring van arbeid of diensten (*louage de travail*) aanwezig is, wanneer iemand zijn werkkraft als zodanig verhuurt aan iemand anders, om onder dezès leiding en toezicht prestaties te verrichten, tegen betaling van een loon in geld of in natura, terwijl er verhuring van nijverheid (*louage d'industrie*) aanwezig is wanneer iemand zich verbindt tot het verrichten van een bepaald werk, tegen een bepaalde prijs; (De Page: Dr. Civ. T. IV, blz. 836 en 842; Rechtbank Kortrijk, 15 januari 1953, R.W. 1953, blz. 937);

Dat beide vontracten zich onderscheiden doordat, in het eerste, de arbeid zelf of arbeidskraft van de werknemer het voorwerp is van het contract, terwijl in het tweede geval, het voorwerp van het contract,

het presteren is van een bepaald werk, hetgeen uitlegt dat in het eerste geval, de arbeid geleverd wordt onder toezicht en leiding van de werkgever, die ervan geniet, terwijl in het tweede geval, het volstaat dat het over-eengekomen werk op degelijke wijze uitgevoerd weze;

Dat dus het criterium tot onderscheid van beide contracten, te vinden is, in de band van ondergeschiktheid die, in het eerste geval aan de werkgever toelaat aan de werknemer om het even welke arbeid te doen uitvoeren, in de sfeer van zijn beroepsbekwaamheid, op de door hen bepaalde wijze en tijd, terwijl in het ander geval, het werk vrij wordt uitgevoerd door de aannemer van werk, binnen de perken van zijn contract, zonder onderworpen te zijn aan de bevelen en de leiding van de aanbesteder; (De Page: Dr. Civ. T. IV, blz. 846; Planiol et Ripert: Dr. Civ. T. XI, nr 772; Capitant: Dr. Civ. T. II, blz. 630; Jossierand: Dr. Civ. T. II, blz. 780; Rechtb. Kortrijk, 15 januari 1953, blz. 937; B. Rechtb. Mechelen, 22 mei 1950, R. W. 1950, blz. 68; Burg. Rb. Bergen, 10 oktober 1953, J.T. 1953, bl. 609);

Overwegende dat het contract van 16 januari 1950, luidt als volgt:

R. Courtrai Sports, engage Mr. Berry, en qualité d'entraîneur, pour toutes ses équipes de football.

Les prestations se feront mardi, mercredi, jeudi et vendredi, de chaque semaine.

L'entraîneur suivra chaque dimanche l'équipe première, et les autres équipes dans la mesure du possible.

... Chaque absence de l'entraîneur, donnera lieu à paiement par ce dernier d'une indemnité de 700 fr. belges. R. Courtrai Sports se réserve le droit de céder l'entraîneur à un autre club, pendant une période au choix de R. Courtrai Sports et sans que l'entraîneur puisse réclamer une indemnité supplémentaire. D'autre part, l'entraîneur ne peut prendre aucun engagement avec un autre club.»;

Overwegende dat het voorwerp van het contract trainers' bedrijvigheid is in de perken van zijn beroepsbekwaamheid;

Dat de dagen waarop de prestaties moeten geleverd worden, nauw bepaald worden;

Dat hij vergoed wordt door een maandelijks wedde, en een premie ineens betaalbaar, maar terugvorderbaar in geval van vervoegde ontbinding van het contract van drie jaar, a rato de nog te lopen tijd;

Dat de trainer kan afgestaan worden aan een andere club zonder voor een bepaalde duur, ter keuze van Courtrai Sports zonder de toestemming van de trainer;

Overwegende dat uit al deze gegevens voldoende blijkt dat in de uitoefening van zijn bedrijvigheid, de trainer niet over de onafhankelijkheid beschikt die de verhuring van nijverheid kenschetst;

Dat het niet volstaat dat hij vrij zou zijn in de keus van de toe te passen methodes van training of enig gezag zou uitoefenen op de spelers, opdat hij als onafhankelijk zou kunnen worden beschouwd, wanneer bepaalde dagen hem worden opgelegd, voor het leveren van zijn prestaties, hij over geen vrije keus van plaats of uur beschikt, en R. Courtrai Sports, hem niet enkel richtlijnen mag geven, maar hem zelf aan een andere club, tijdelijk, kan afstaan;

Overwegende dat het contract dd. 16 januari 1950, dus wel als een contract van verhuring van arbeid of diensten, hoeft aangezien te worden;

2° Aangaande het feit dat de prestaties van de trainer min dan een gemiddelde duur van twee uur daags begripen.

Overwegende dat de R.M.Z. beroeper, aanvaardt dat

het stelsel niet wordt toegepast, in geval van betrekkingen, waarvan de werktijd niet gewoonlijk de duur van twee uren per dag overschrijdt, behalve wanneer het beroepen geldt die normaal arbeidsprestaties van zulke korte duur omvatten en de enige beroepsbedrijvigheid uitmaken van degenen die ze uitoefenen; (Van Goethem: Sociaal Zekerheidsrecht, blz. 51);

Dat dit spruit uit de «Onderrichtingen aan de Verzekeringplichtige Werkgevers» uitgegeven door het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg; (Blz. 13, nr 13);

Overwegende dat R. Courtrai Sports, het geval van zijn trainer Berry aan de heer Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg had onderworpen;

Overwegende dat bij brief van 9 juli 1953, en na onderzoek van de controlediensten van de R.M.Z., de heer Kabinetssecretaris, namens de Minister, aan geïntimeerde, in de persoon van haar secretaris, Moulin, liet weten dat de R.M.Z. besloten had de heer Berry niet te onderwerpen aan het regiem der Maatschappelijke Zekerheid;

Dat deze beslissing gegrond was, enerzijds, op het feit dat ingevolge administratieve toegeeflijkheid, het regiem der M.Z. niet moet worden toegepast wanneer de prestaties gewoonlijk twee uur per dag niet overschrijden en anderzijds, op het feit, dat het onderzoek van de controledienst had uitgemaakt dat de heer Berry slechts bij uitzondering prestaties leverde die de twee uur per dag overschrijden, hetgeen alleenlijk gebeurt, wanneer hij wedstrijden van het eerste elftal volgt, wat hij enkel bij gelegenheid doet;

Overwegende dat beroeper nu besluit dat de wet deze afwijkingen niet voorziet, zodat de ingeroepen onderrichting als een loutere potestatieve regel is, waarover de R.M.Z. eigenmachtig oordeelt, en voor de werkgevers of werknemers geen recht uitmaakt;

Overwegende dat beroeper de bevoegdheid niet bezit om ontslag te verlenen van de verplichtingen, opgelegd door de B.W. van 28 december 1944, eens dat de wettelijke voorwaarden vervuld zijn;

Dat de voorschriften betreffende de arbeidsprestaties van korte duur, opgesteld in vorm van administratieve onderrichtingen, niet ontleend worden aan enige uitdrukkelijke beschikking van B.W. van 28 december 1944, die geen onderscheid doet, naar gelang de duur der arbeidsprestaties; (Van Goethem: Sociaal Zekerheidsrecht, blz. 52) en dezelfde B.W. aan de R.M.Z. ook geen beschikking inhoudt waardoor hem toegelaten wordt bepaalde onderworpenen van de wettelijke verplichtingen te ontslaan;

Dat het stelsel van beroeper, al zou zij willekeurig naar eigen oordeel, vrijstelling kunnen verlenen aan diegene die prestaties leveren van een gemiddelde duur van minder dan twee uur per dag, niet opgaat;

Overwegende inderdaad dat de juridische stelling heel anders voorkomt;

Overwegende dat de R.M.Z. een openbare instelling is;

Overwegende dat de openbare instellingen, openbare diensten zijn van de Staat afgescheiden, bij wijze van stichting, bekleed met afzonderlijke rechtspersoonlijkheid en welke genieten van een bepaalde zelfstandigheid in hun beheer (Wigny, Dr. Adm., blz. 32; M. Vauthier, Dr. Adm., blz. 153);

Overwegende dat de R.M.Z. belast is met de dubbele opdracht, bestaande in het innen van de bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid en het verdelen van de opbrengst over de organen, gelast met de uitkering van de voordelen (Van Goethem, Sociaal Zekerheidsrecht, blz. 71);

Dat net zoals de uitvoerende en rechterlijke machten geroepen tot de toepassing van de Wet, de R.M.Z. de wet die zij moet toepassen, uitleggen of verklaren mag, volgens de regelen van verklaring der wet ;

Dat dienaangaande zij een schijnbaar klare wettekst, die zou indruisen tegen het inzicht van de wetgever of het beoogd maatschappelijk doel, mag verklaren, zodat de wil van de wetgever geëerbiedigd weze en het maatschappelijk doel worde bereikt ;

Overwegende dat de wetgever door de stichting van instellingen van maatschappelijke zekerheid, aan bepaalde onzekerheden en wisselvalligheden van het leven, zoals werkongeval, ziekte, gezinslasten, werkloosheid, ouderdom, enz. diegene zich door loonarbeid een inkomen verschaffen, heeft willen onttrekken door het verschaffen van zekere prestaties (Van Goethem, Sociaal Arbeidsrecht, blz. 7) ;

Overwegende dat dit doel ontegensprekelijk niet zou kunnen bereikt worden, moesten de geïnde toelagen zodanig gering zijn dat zij door de beheer- en inningskosten, zouden opgeslorpt worden ;

Dat dit zeker het geval ware, moesten al diegenen die onder een arbeids- of dienstcontract prestaties leveren, welke ook de omvang ervan weze, aan het regiem van de R.M.Z. onderworpen zijn ;

Overwegende dat, door te beslissen dat diegenen die gewoonlijk maar arbeidsprestaties van korte duur leveren, in bepaalde voorwaarden, niet onderworpen zijn aan het regiem van de sociale voorzorg, de R.M.Z. alleenlijk de B.W. van 28 december 1944 heeft uitgelegd ;

Dat echter deze verklaring niet meer afhangt van de willekeur van de R.M.Z. maar door hem, in alle soortelijke gevallen, moet worden toegewast ;

Dat de rechter, die onderzoekt, of deze toepassing eenvormig wordt gedaan, aan al diegenen die zich in dezelfde toestand bevinden, geenszins zich een voorrecht toeëigent aan de R.M.Z. alleen voorbehouden, maar alleenlijk onderzoekt, of de R.M.Z. de wet aan al de belanghebbenden, op dezelfde wijze, toepast ;

Overwegende dat de bestuurlijke onderrichtingen aangaande de arbeidsprestaties van korte duur, een met de wet niet tegenstrijdige verklaring van artikel 8 B.W. van 28 december 1944, inhouden ;

Overwegende dat ten deze beroeper niet bewijst dat trainer Berry arbeidsprestaties van een gemiddelde duur van meer dan twee uur daags leverde ;

Dat wel integendeel, de brief dd. 28 mei 1953, laat uitschijnen dat zulk het geval niet is ;

Overwegende dat het afleveren van een aangifte, voordat de werkgever de verklaring van artikel 8 B.W. van 28 december 1944 kende, niet bewijst dat Berry werkelijk meer dan twee uur gemiddelde dagelijkse werkprestaties leverde, daar zulke aangifte niet onverenigbaar is met het leveren van prestaties van mindere duur ;

Overwegende dat het verslag van controleur Verstaen, besluit dat trainer Berry prestaties van meer dan twee uur leveren moet, om de enige reden dat zijn wedde bepaald wordt op 10.000 frank in de maand ;

Dat zulke redenering faalt, daar zij wellicht geen rekening houdt met de bekwaamheid van de trainer, en in deze gedachtengang men kan laten opmerken, dat een les van twee uur van een befaamd Universiteitsprofessor, zekerlijk niet op dezelfde waarde zal begroot worden als de les van zelfde duur, van een dorpsonderwijzer ;

Om deze redenen,

en deze niet strijdig van de eerste Rechter ;

De rechtbank,
Alle tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende ;
Bekrachtigt het bestreden vonnis ;
Verwijst beroeper in de kosten van het beroep.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 3 december 1957.

Voorzitter : M. Dirix,
Rechters : M.M. Maes en Blauwaert.
Referendaris : M. Cloquet
Advocaten : Mrs de Schrijver en Joos.

Aanneming van werk. — Aanvaarding van het werk. — Verborgen gebreken.

De aannemer blijft gedurende tien jaren aansprakelijk voor de verborgen gebreken, die het tenietgaan van het gebouw ten gevolge hebben in de bij art. 1792 B.W. bepaalde voorwaarden.

Het scheuren en vallen van het stukadoors- en plafonneerswerk valt niet onder toepassing van voormelde wetsbepaling, omdat zulks de stevigheid van het gebouw niet in gevaar brengt.

De meningen zijn verdeeld omtrent de vraag of de definitieve aanvaarding van het werk andere verborgen gebreken dan de door art. 1792 B.W. bedoelde dekt.

Sommige auteurs en beslissingen zijn van mening, dat wanneer de aannemer niet alleen de arbeid, doch eveneens de stof levert, de regelen van de verkoop toepasselijk zijn, zodat de aanvaarding de gebreken niet zou dekken, die bij de aanvaarding nog verborgen waren.

In die laatste mening (toepasselijkheid van de artt. 1641 e.v. B.W.) zou de aanbesteder binnen een korte tijd na het waarnemen van de gebreken moeten handelen (art. 1648 B.W.) hetgeen in casu niet geschied is.

N.V. Aannemersbedrijf G. Wymeersch t/ Suys

Overwegende dat verweerder de bezet- en plafonneerwerken heeft uitgevoerd, voor rekening van eiseres, handelende als algemeen aannemer, in het woonhuis met magazijn van de n.v. Primatex te Sint Niklaas ;

Overwegende dat de bepleisteringen door verweerder uitgevoerd weldra scheurden en vielen, dat zij werden geweigerd en dat verweerder ze grotendeels heeft herdaan ;

Overwegende dat eiseres beweert dat de aldus opnieuw uitgevoerde werken evenmin voldoening geven en dat in alle plaatsen het bezet- en plafonneerwerk gescheurd staat en van de muren valt ;

Overwegende dat de vordering er toe strekt de overeenkomst van aanneming verbroken te horen verklaren ten nadele van verweerder en hem te horen verwijzen de schade te herstellen ;

Overwegende dat verweerder tegenstelt dat de faktuur van 6 april 1955, betreffende voormelde herdane werken, op 7 april 1955 volledig wordt betaald zonder het minste voorbehoud, waaruit verweerder besluit dat de werken definitief op voormelde datum werden aanvaard ;

Overwegende dat het onbetwistbaar is dat mochten de gebreken waarover eiseres thans klaagt, op 6 april 1955 zichtbaar geweest zijn, de betaling van het werk

wel de aanvaarding van die gebreken zou teweeggebracht hebben;

doch dat eiseres staande houdt dat de litigieuze gebreken zich slechts daarna hebben voorgedaan, en dat verweerder dit feit niet afstrijdt;

Overwegende dat de aannemer gedurende tien jaar aansprakelijk blijft voor de verborgen gebreken die het te niet gaan van het gebouw voor gevolg hebben in de voorwaarden voorzien door artikel 1792 van het B.W.;

doch overwegende dat het scheuren en vallen van het bezet- en plafonneerwerk niet onder de toepassing valt van voormelde wetsbepaling omdat het de stevigheid van het gebouw niet in gevaar brengt (Delvaux, *Traité des Bâtimeurs*, II, nr 621, blz. 768-d.) — De Page, IV, nr 894, 2e kleine druk — scheidsrecht. besl. 7 oktober 1935, J.L. 1936, 19);

Overwegende dat de kwestie te weten of de definitieve aanvaarding andere verborgen gebreken dekt dan diegene welke door artikel 1792 bedoeld worden, bestreden is;

dat de volgende auteurs en beslissingen zich, o.a., in de zin van de dekking uitspreken; Delvaux, op. cit. II, 619 — De Page, IV, 811 — Brussel, 19 januari 1946, J.T. 1946, 71 — Hrb. Brussel, 28 maart 1946, J.C.B., 103 — Hrb. Brussel, 24 april 1947, J.C.B., 87 — Burg. Brussel, 12 december 1949, J.T. 1950, 7 — Burg. Verviers, 16 december 1953, J.L. 1953-'54, 64 — Hrb. Luik, 21 mei 1955, J.T. 1955, 713 — Hrb. Doornik, 19 april 1956, J.T. 1956, 603);

dat andere auteurs en beslissingen integendeel de mening toegedaan zijn dat wanneer de aannemer niet alleen de arbeid doch eveneens de stof levert, de regelen van de «verkoop» toepasselijk zijn, zodat de aanvaarding de gebreken niet zou dekken die bij de aanvaarding nog verborgen waren: Brussel, 13 maart 1929, J.C.B. 1929, 137 — id. 7 januari 1949, cod. loc. 1949, 229 met noot R.D. en de rechtspraak waartoe de auteur van de noot verzendt — Brussel, 21 april 1950, J.C.B. 1950, 347 — Van Hecke, *De la nature du contrat d'entreprise dans lequel l'entrepreneur fournit la matière*, R.C.J.B. 1951, blz. 100 en volg., vooral blz. 108, nr 11;

Overwegende dat zelfs in die laatste zienswijze de vordering niet gegrond voorkomt;

dat, inderdaad, indien artikels 1641 en volgende van het B.W. toepasselijk mochten zijn, eiseres dan, luidens artikel 1648 binnen een korte termijn had dienen te handelen nadat het gebrek kon waargenomen worden;

nu, dat zij verzuimd heeft aldus te handelen, vermits zij slechts op 14 oktober 1957 haar vordering heeft ingesteld, alhoewel zij het gebrek reeds op 16 oktober 1955 kende zoals haar klacht van die datum het bewijst;

Overwegende dat bovenstaande beschouwingen de Rechtbank vrijstellen het argument van verweerder te onderzoeken waarbij hij de oorzaak van de aangeklaagde stoornissen in het bezet- en plafonneerwerk toeschrijft aan de opvatting van dit werk, m.a.w. aan de bevelen die hem zouden gegeven geweest zijn door een afgevaardigde van eiseres, om het werk in bepaalde voorwaarden uit te voeren;

Om deze redenen,

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden,

Verklaart de vordering ontvankelijk doch niet gegrond, dienvolgens wijst ze van de hand en verwijst eiseres in de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Bruijn A.R. de.* — Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht. Arnhem, S. Gouda Quint, D. Brouwer & Zoon.
- Claas J. J.* — De administratieve organisatie van plaatselijke instellingen voor gezinsverzorging. 2e dr. IJmuiden, Vermande Zonen.
- Debatten*, De, over het E.G.K.S.-verdrag in de Nationale parlementen. 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf.
- Diepenhorst A.* — Het fiscaal-economisch aspect van de voorraadwaardering. A. J. van Soest: Het fiscaal-juridisch aspect van de voorraadwaardering. — Amsterdam, FED.
- Eggink J.* — De geschiedenis van het Nederlandse gevergeniswezen. — Assen, Van Gorcum & Comp.
- Fabianus, Pater.* — Algemene ouderdomsverzekering en algemeen verzekerde oude dag vanuit katholiek standpunt. 's Hertogenbosch, Geert Groote Genootschap.
- Gids* betreffende Nederlandse literatuur en jurisprudentie in zake gemeentebeheer en -administratie over het jaar 1957. — Alphen aan den Rijn, N. Samsom.
- Hugenholtz W.* — Hoofddlijnen van Nederlands burgerlijk procesrecht. 8e, geheel herz. en verm. dr. Leiden, E.J. Brill.
- Knuttel W.* — Kinderrecht voor de maatschappelijke werker. 5e herz. en vermeerderde dr. bijgewerkt tot 1 nov. 1957 door J.F. van Hasselt. Amsterdam, De Driehoek.
- Middelwinck J. en C. Steevensz.* — Jurisprudentie wettensverkeerwet en -reglement. — IJmuiden, Vermande Zonen.
- Noordenbos P.* — Het ontstaan en de ontwikkeling van de code der Vereniging van Nederlandse gemeenten. 5e dr. Alphen aan Rijn, N. Samsom.
- Poel J. van der.* — Nederlandse belastingdienst door de eeuwen. Klederdrachten en distinctieven. — Deventer, AE. E. Kluwer.
- Schreuder W.* — Handboek voor de politie. Met medewerk. van J.A. Dunnewijk. Leiden, A. W. Sijthoff.
- Spaan L.* — Beknopt overzicht van de voornaamste rechten en verplichtingen, voortvloeiende uit de Pensioenwet 1922. 2e dr. IJmuiden, Vermande Zonen.
- Valkhoff J.* — De nieuwe pachtwet. — 2e dr. Amsterdam, FED.
- Versteeg Th. A.* — Overzicht van privaatrechtelijke uitspraken van de Hoge Raad. — 's Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon.

Frankrijk

- Aubenas R.* — Cours d'histoire du droit privé. T. VI: Auteur de deux passions de l'homme: la femme, l'argent. — La Pensée universitaire.
- Blanchard J.* — Le Droit ecclésiastique contemporain d'Irlande. — Libr. gén. droit et jur.
- Boizard R.* — Défense ou réforme de la structure de l'assurance maritime française. — Libr. gén. dr. et jur.
- Bonnefoy G.* — Nouveau Régime des faillites. — Sirey.
- Borricand J.* — Les Effets du mariage après sa dissolution. Essai sur la pérennité du lieu conjugal. — La Pensée universitaire.
- Bouère J.* — Le Droit de grève. — Sirey.

- Canac.* — La Justice musulmane et le juge de paix en Algérie. — La Maison des Livres (Alger).
- Catherine R.* — Fonction publique II. — Sirey.
- Crauveau P.* — Traité de droit maritime. — Libr. techniques.
- Colliot H.* — Une Justice royale subalterne sous l'ancien régime : Gardanne. — La Pensée universitaire.
- Connois R.* — La Notion d'établissement public en droit administratif français. — Libr. gén. de dr. et de jur.
- Dischamps C.* — Contribution à l'étude des distorsions fiscales. — La Pensée universitaire.
- Dupuy R.* — L'Organisation internationale et l'expression de la volonté générale. Pedone.
- Godchot J.* — Les Constitutions du Proche et du Moyen-Orient. — Sirey.
- Hamson C.* — Pouvoir discrétionnaire et contrôle juridictionnel de l'administration. — Libr. gén. dr. et jur.
- Heraud G.* — Observations sur la nature juridique de la Communauté économique Européenne. — Pedone.
- Kornprobst B.* — La Notion de partie et le recours pour excès de pouvoir. — La Pensée universitaire.
- Lambert.* — Manuel de Législation Algérienne. — La Maison des Livres.
- Langlade-Demoyen (Cl.).* — L'Objection de conscience dans les idées et les institutions. — Libr. gén. dr. et jur.
- Luchaire F.* — Les Institutions politiques et administratives des territoires d'Outre-Mer après la loi-cadre. — Libr. gén. dr. et jur.
- Malafosse-Nachin G.* — La Légitimation des enfants adultérins en droit français depuis la loi du 5 juillet 1956. — La Pensée universitaire.
- Moreau A.* — Associations en participation et sociétés de fait. — Libr. du journal des notaires et des avocats.
- Roumagnac et Cator.* — Précis de droit commercial et notions de procédure civile et commerciale. — Foucher.
- Rousselet M. et Patin M.* — Droit pénal spécial. — Sirey.
- Storat L.* — Le Problème des lacunes en droit international. — Libr. gén. dr. et jur.
- Siotis J.* — Le Droit de la guerre et les conflits armés d'un caractère non-international. — Libr. gén. dr. et jur.
- Soum H.* — La Transmission de la succession testamentaire. — Libr. gén. dr. et jur.
- Venezia J.C.* — Le Pouvoir discrétionnaire. — Libr. dr. et jur.
- Vitry H.* — Voyageurs, représentants, placiers et représentants mandataires. — Libr. techniques.
- Zajtay I.* — Contribution à l'étude de la condition de la loi étrangère en droit international privé français. — Pedone.

Engeland

- Bedjaoui M.* — Fonction Publique Internationale et Influences nationales (International Civil Service) : In French. Stevens & Sons.
- Bramall A.* — Landlord and Tenant (Temporary Provisions) Act. 1958. Sweet & M.
- Bristow A.* — Field Interrogation. Blackwell Sci.
- Campion D.* — Vonveyancing in a Nutshell. Sweet & M.
- Friedrich C.* — The Philosophy of Law in Historical Perspective. Camb. U.P.
- Haines C. & F. Sherwood.* — The Role of the supreme

- Court in American Government and Politics. Camb. U.P.
- Halsbury Earl of.* — The Laws of England, v. 23 : Juries to Landlord and Tenant. — Butterworth.
- Horsford C.* — The Assize and Quarter Sessions Handbook. Sweet & M.
- Jenks C.* — The Common Law of Mankind. Stevens & Sons.
- Kime's International Law Directory.* Kime.
- Latey W.* — The Law and Practice in Divorce and Matrimonial Causes : 2nd Cum. Suppl. to 14e Latey & Gardner. Sweet & M.
- Law of the Sea : The Final Act of the U.N. Conference.* Geneva. 1958. Soc. of Comparative Legislation, Nuffield Lodge.
- Leonard V.* — Academy Lectures on Lie Detection, v. 2. Blackwell Sci.
- Orange R.* — The Rent Act Up-to-Date. Assoc. Newspr.
- Osborn P.* — Jurisprudence in a Nutshell. Sweet & M.
- Plucknett T.* — Early English Legal Literature. Camb. U.P.
- Potter H.* — Historical Introduction to English Law and Its Institutions. Sweet & M.
- Rowe H. & N. Pearson.* — The Formation of Private Companies. Law. Soc.
- Russell D.* — Best Murder Cases. Faber.
- Ryde W.* — Rating Cases. Butterworth.
- Schwartz B.* — An Introduction to American Administrative Law. Pitman.
- South African Law : Annual Survey, 1957.* Sweet & M.
- Thompson S.* — Maintaining the Queen's Peace. Birkenhead Watch Citee., Central Police Office, Birkenhead.
- Thurston G.* — Coroner's Practice. Butterworth.
- Westin A.* — The Anatomy of a Constitutional Law Case. Macmillan.
- Wurtzburg E.* — Building Society Law. Stevens & Sons.

Oostenrijk

- Das Ärztegesetz.* Bundesgesetz vom 30 März 949, BGBI. Nr 92, über die Ausübung des ärztlichen Berufes u. die Standesvertretung d. Ärzte. Linz, Verl. d. Ärztekammer f. Oberösterreich 1952.
- Hofbauer O.* — Vertragsmuster und Grundbucheinlagen zum Wohnungseigentum. — Wien, Manz 1958.
- Schaginger B.* — Postgesetz- Bundesgesetz vom 13 Febr. 1957, BGBI, Nr 59, über das Postwesen (Postgesetz) — und Postordnung — Verordnung des Bundesmin. f. Verkehr u. Elektrizitätswirtschaft. — Wien, Manz 1958.
- Veiter Th.* — Die Rechtsstellung des fremden, insbesondere des deutschen Privateigentums in Österreich. — Wien, Braumüller 1958.

Duitsland

- Becker, W. G.* — Gegenopfer und Opferverwehrung. Strukturen d. Schuldrechts auf d. Grundlage d. anglo-amerikan « check-and -balance » Systems. Berlin : Vahlen 1958.
- Bühler, O.* — Grundsätzliche Fragen der Neuordnung der Finanzgerichtsbarkeit, unter Ausblick auf die Regelungen in England und U.S.A. Vortrag, geh. vor d. Jurist. Studiengesellschaft in Karlsruhe am 7. März 1958. — Karlsruhe; C.F. Müller (1958).
- Cohn. E.J.* — Richter, Staat und Gesellschaft in England. Vortrag, geh. vor d. Jurist. Studiengesell-

- schaft in Karlsruhe am 16. Mai 1958. — Karlsruhe: C.F. Müller (1958).
- Fendel, J.* — Das Recht der Landarbeit. Eine Zusammenfassung d. wichtigsten Arbeitsfragen an d. Betrieben d. Land- u. Forstwirtschaft; d. Wein-Obst- u. Gartenbaues. — München: BLV Verl. — Ges. 1958.
- Friedrich, E. (u.) E. Merdsche.* — Die Gleichberechtigung. Mit d. neuen Rechten f. Mann u. Frau, unter bes. Berücks. d. Gleichberechtigungsgesetzes. — Frankfurt/Main: Verl. Kommentator (1958).
- Gunkel, W.* — Die Unternehmerhaftung. — (Berlin) E. Schmidt (1958).
- Halstenberg, F.N. Lenort N. (J.) (u.) Rössler H.G.* — Vorteils- und Schadenausgleich im Planungsrecht. Gutachten üb. d. Behandlung d. Planungswertausgleichs in e. Bundesbaugesetz. Als Ms. vervielf. — Köln (Hohenzollernring 79-81; Dt. Verband f. Wohnungswesen, Städtebau u. Raumplanung) 1958.
- Hirch H.* — Die hohe Gerichtsbarkeit im deutschen Mittelalter. Mit Nachw. von Theodor Mayer, Fotomechan., Nachdr. d. Ausg. von 1922,2, unveränd. Aufl. Lizenzausg. — Graz, Köln; Böhlau 1958.
- Kahn O.* — Handelschiedswesen in den U.S.A. — (Berlin) E. Schmidt (1958).
- Karger A.* — Müssen wir unser Ehegut sichern? Warum u. wie? Nach d. ab. 1. Juli 1958 geltenden Recht. Mit erl. Formularen zur Selbsteintragung nach Beisp. — Siegburg Industrie-Verl. Gehlsen (1958).
- Kersten F.* — Formularbuch und Praxis der freiwilligen Gerichtsbarkeit. Mit e. Kostenteil von Heinrich Küntzel. Fortges. von (Selmar) Bühling. 10. Aufl., im wesentl. unveränd. mit Kl. Erg. vers. Nachdr. d. 9. erw. Aufl. — Köln: Heymann 1958.
- Kunz F. (u.) W. Tippmann.* — Die Entwicklung des Arbeitsrechts in Deutschland. — Berlin: VEB Dt. Zentral-verl. (1958).
- Leutwein A.* — (d.i. Siegfried Mampel); Die Sach- und Personenversicherung in der Sowjetischen Besatzungszone. Hrsg. vom Bundesministerium f. Gesamtdt. Fragen. 2., erg. Aufl. 1. 2. — (Bonn: Dt. Bundes-verl. (in Komm.) 1958.
- Ludwig W.* — Die Werkleitung. Ihre Stellung auf Grund d. Gemeindeordnung u. d. Eigenbetriebsverordnung d. Landes Nordrhein-Westf. — Köln-Marienburg: Sigellum-Verl. 1958.
- Maurach R.* — Deutsches Strafrecht, Ein Lehrbuch. Allgem. Teil. — Karlsruhe: C.F. Müller 1958.
- Mitteis H.* — Deutsche Rechtsgeschichte. Ein Studienbuch. Neubearb. von Heinz Lieberich. 5., erw. Aufl. — München: Beck 1958.
- Noltenius J.* — Die freiwillige Selbstkontrolle der Filmwirtschaft und das Zensurverbot des Grundgesetzes. — Göttingen; Schwartz 1958.
- Peters H. Th., Sautter (u.) R. Wolff.* — Kommentar zur Sozialgerichtsbarkeit. Ausführl. Erl. zum Sozialgerichtsgesetz. 2. Aufl. (Losebl.-Ausg.) Lfg. (I) 3. (Nebst) Nachtr. I-II. (Mit Nachtr. II abgeschlossen) — (Stuttgart) Kohlhammer (1953-58)
- Rabl K.* — Die gegenwärtige völkerrechtliche Lage der deutschen Ostgebiete — München: Isar-Verl. (1958).
- Reibstein E.* — Völkerrecht. Eine Geschichte seiner Ideen in Lehre u. Praxis. Bd. L. — Freiburg i. Br., Alber (1958).
- Ruhe H.* — Die straf- und zivilrechtliche Verantwortlichkeit bei Arbeitsunfällen. — Essen: Vulkan-Verl. Classen (1957).
- Rumpf H.* — Der ideologische Gehalt des Bonner Grundgesetzes. Vortrag, geh. vor d. Jurist. Studiengesellschaft in Karlsruhe am 17. Januar 1958. — Karlsruhe: C. F. Müller (1958).
- Schaum, G., R. Schlegel (u.) W. Böhm.* — Erläuterungen zur Verordnung über die Wahrung der Rechte der Werk tätigen und über die Regelung der Entlohnung der Arbeiter und Angestellten. 3. überarb. Aufl. — (Berlin) VEB Dt. Zentral-verl. (1956).
- Scheffler, E.* — Haftpflichtgefahr. Gedanken über d. Grenzen d. Verantwortlichkeit d. Rechtsanwalts. Zugl. e. Bearb. der von d. Allianz Versicherungs-A.G. im Anwaltsblatt mitgeteilten Haftpflichtfragen. — Essen; Jurist. Verl. Ellinghaus 1958.
- Schelp, G., (u.) Günther T.* — Das Arbeitsverhältnis im Krankheitsfalle. Handbuch. — Köln: Heymann 1958.
- Schmidt, H.* — Gerichts- und Rechtsanwalts-Kosten mit Streitwerttabelle, 2., erw. Aufl. — Regensburg: Grassold 1957.
- Sievers F.* — Das Zulassungsrecht. — Köln, Dt. Ärzte-Verl. 1958.
- Staat und Bürger.* — Festschrift f. Willibalt Apelt zum 80. Geburtstag. In Gemeinschaft mit... hrsg. von Theodore Maunz, Hans Nawiasky (u.) Johannes Heckel. — München: Beck 1958.
- Steinwenter, A.* — Recht und Kultur, Aufsätze u. Vorträge e. österr. Rechtshistorikers. Mit e. Widmung zum 70. Geburtstag von Max Kaser. — Graz: Böhlau 1958.

BALIELEVEN

Vlaams Pleitgemeenschap bij de Balie te Brussel.

Het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel had zijn openingszitting op 13 december e.k. vastgesteld. Het Bestuur van het Vlaams Pleitgenootschap heeft het wenselijk geacht die zitting uit te stellen, rekening houdende met het feit dat de openingszitting der Balie te Parijs op dezelfde datum plaats heeft.

TAALKUNDIGE KRONIEK

MARGINALIA (R.W. 28-9-1958)

Hoe vaak gebeurt het ons niet vonnissen te lezen, voorbeelden van wijze jurisprudentie en diepdoordachte rechtsgeleerdheid, maar die gesteld zijn in een negertaaltje waarbij men alleen de vraag kan stellen: zou de rechter die dit Nederlands heeft neergeschreven zich niet doodschamen, indien hij zijn vonnis in een even barbaars Frans had gevelde? (Mr. Willem Melis, «Taal en Stijl in de rechtspraktijk». R.W. 24 juni 1951, kol. 1633 b.v.).

1. «...dat verweerder D.B., *alstoen* soldaat dienstplichtige, op 22 november... gekwetst werd...» — «alstoen»: een vreemdklinkend woord, met dat nutteloze «als» ervoor.

2. «...een aanvraag indiende op de voet van artikel 7...»
— Men zegt « op grond van ... » of « op basis van ».
3. « Oordelend dat deze commissie een verkeerde toepassing gemaakt had van artikel 7... »
— hier is het Franse « faire application » letterlijk vertaald alhoewel het kortere « toepassen » kon volstaan, b.v. in «...artikel 7 verkeerd toegepast had ».
4. «...en daartoe ten onrechte de Raad van State bevoegd geacht heeft *zogeze*gd om reden dat... »
— « *zogeze*gd »: het Franse « *soi-disant* » is in het Nederlands « zogenaamd ».
5. «...dat inderdaad de betwisting erover ging *te weten* of verweerder aan de voorwaarden voldeed, gesteld door art. 7 en *namelijk* of het ongeval en de gebrekkigheden eruit voortgesproten veroorzaakt waren... »
— « te weten »: het Franse « *de savoir* », o.a. ook in de uitdrukking « *la question de savoir* », wil men kost wat kost weergeven. Men zegt dan « te weten », ofschoon het woordje « of » reeds voldoende is. Men krijgt dan « de vraag of... » en hier « de betwisting erover ging of... »
— « *namelijk* »: Het Franse « *notamment* » kan niet altijd door « *namelijk* » worden weergegeven. Soms heeft het de betekenis van « meer bepaald », zoals hier. Men herhaalt hier inderdaad niet alle voorwaarden, maar men legt de nadruk op deze waarover het in het bijzonder gaat. Als dit niet het geval is, en artikel 7 slechts de genoemde voorwaarden bevat, dan moet men « en » weglaten. Zo is het zingedeelte na « *namelijk* » slechts een verklaring van wat voorafgaat.
6. «...wat betreft de appreciatie van de *kwestie te weten* of de gebrekkigheden veroorzaakt zijn... » (zie hierboven 5.)
7. «...dat het duidelijk is dat de Raad van State geenszins *bevoegd* is een administratieve beslissing te vernietigen... »
— « *bevoegd* » is men « tot » iets — Dus het wordt hier « er geenszins toe bevoegd is een... »
8. «...*dan wanneer* gezegd recht... een burgerlijk recht is... »
— in plaats van de constructie « *dan wanneer* » schrijft men « *terwijl* » dat wel degelijk de dubbele nuance van « *alors que* » weergeeft (gelijk-tijdigheid en tegenstelling).
9. « Overwegende dat artikel 92 van de Grondwet *alleen* aan de rechtbanken der rechterlijke orde de kennisneming van de geschillen over burgerlijke rechten voorbehoudt; »
— « *alleen* » is hier overbodig daar de exclusiviteit in « voorbehoudt » zit.
10. «...de goederen door de *de cuius nagelaten in het bezit te stellen* van de Belgische Staat. »
— « *de cuius* »: Het Nederlands heeft voor dit eenvoudig begrip « *erflater* » of « *erflaatster* », — « *nagelaten* »: Het bijvoegen van dit woord zou doen denken dat deze « *de cuius* » niet al zijn goederen nagelaten, en er dus enige... meege-nomen heeft! Of is de « *de cuius* » niet dood? Maar dan kan hij ook niets nalaten. Dit is woord-

overtolligheid die te vermijden is door te schrijven « de goederen van de erflater of -ster ».

- « in het bezit stellen »: Hier is het voorgesteld alsof de « goederen » bezitters zouden worden van de Belgische Staat. « In het bezit gesteld worden van iets » betekent: « het als zijn bezit verkrijgen ». Het onderwerp van dit begrip is « goederen » het voorwerp « de Belgische Staat ». Men had kunnen schrijven: «...in het bezit van de Belgische Staat te doen overgaan ». Een dubbele zin aan de uitdrukking « in het bezit stellen » toekennen, zou aanleiding geven tot vele dubbelzinnigheden.
11. « Gelet op de stukken van het geding, *bepaaldelijk* op de uitgifte van het bestreden bevelschrift... »
— « *bepaaldelijk* » bestaat; het doet echter nogal stijf aan, zoals zijn synoniem « *inzonderheid* ». Aangenomen dat schrijftaal slechts een weergave is van de beschaafde spreektaal, zouden wij « vooral » voorstellen.
12. « Overwegende verder *en ten gronde* dat indien de gedraging van appellant *ter deze* nader wordt ontleed het geen twijfel overlaat dat hij wel degelijk tegenover geïntimeerde mededingend is opgetreden en dat het evenzeer klaarblijkelijk is dat deze mededinging een oneerlijk karakter vertoont, vermits hij zich contractueel *ertoe* verbonden had van *dergelijke praktijken af te zien*. »
— « *en ten gronde* »: Over deze uitdrukking zullen we ditmaal maar niets zeggen. (Mogelijk kan de geest beter overwegen wanneer het lichaam zich in rust ten gronde bevindt. Naar het heet doen de Japanners dit altijd).
— « *ter deze* »: wat hierna bedoeld is, is niet te zeggen. Is het een (steeds foutieve) verkorting van « *te deze gelegenheid* » « *in dezen opzichte* » of wil men eenvoudigweg zeggen « *in dit verband* » of « *in deze zaak* »?
— « *ertoe* » moest hier gescheiden worden, met « *er* » vóór « *zich* ».
— « *af te zien* »: Het gaat hier over een handelwijze; in dit geval betekent « *afzien van* »: « besluiten ze te laten varen » of « op te geven », waaruit kan afgeleid worden dat ze bestaan heeft op het ogenblik van de contractuele verbintenis, niet die daden te stellen die nu als oneerlijke mededinging gekenschetst worden. Er bestond dus reeds « oneerlijke mededinging » op het ogenblik van de contractuele verbintenis; anders zou trouwens het arrest niet spreken van « *dergelijke praktijken* ». Het woord « *praktijken* », vooral in het meervoud en gekoppeld aan « *dergelijke* », heeft een zeer pejoratieve betekenis en doet denken aan « een sluwe bedrieglijke daad, bedrog » (Van Dale) wat voor het verkopen van een batterij van een zeker merk, als vergunninghouder van een ander merk, al een zeer zware afkeuring inhoudt. Het komt mij voor dat men dat alles zo niet bedoeld heeft en dat men gewoon de verkeerde woorden geschreven heeft doordat men hun betekenis niet kende en hun gevoelswaarde niet aanvoelde. De bedoeling was voorzeker te schrijven: «...vermits hij er zich bij contract toe verbonden had, *dergelijke* daden niet te stellen »;
13. «...zodanig dat de *wetgeving* ze strafrechtelijk

beteugelt indien ze in weerwil van het gerechtelijk verbod, *desniettemin* opnieuw gepleegd worden.

— « wetgeving » : hiermee is bedoeld « de wetgever » of korter, « de wet ».

— « beteugelt » : « beteugelen » betekent « intomen, inbedwang houden enz. ». Het wordt nochtans dikwijls beschouwd als synoniem van « bestraffen ». Dit is fout daar het enkel verband houdt met het begrip « preventief ».

— « in weerwil van... desniettemin » : een geval van woordovervloedigheid. Het tweede woord is overbodig en daarbij ouderwets, men schrijft het beter zonder « des ».

14. « ... wijst het in wedereis gevorderde van de hand als niet gegrond ».

— Het is de eis die van de hand wordt gewezen en die niet gegrond is, niet dat wat men eist. Dus, « wijst de wedereis van de hand als niet gegrond ».

15. « ... de filiale beheerder die in de onmiddellijke nabijheid van zijn vroeger handelshuis een *similaire* handel had uitgebaat ».

— « filiale beheerder » : Men heeft in verband met handelsondernemingen edg. slechts het zelfstandig naamwoord « filiaal », als bijvoeglijk naamwoord heeft het slechts de oorspronkelijke betekenis. Men zou hier kunnen spreken van een « filiaalbeheerder ».

— « Similaire », daarvoor hebben wij het Nederlandse woord « gelijkaardig ».

16. « .. Overwegende dat aanlegger geen bewijzen voortbrengt van de door hem uitgegeven kosten.

— « voortbrengt » is mogelijk bedoeld als vertaling van het Franse « produire ». Dit zou gaan als aanlegger b.v. een fabriek van bewijzen had. Nu is het slechts « voortbrengt » of « overlegt ».

— « uitgegeven kosten » : deze worden « gemaakt », geld wordt « uitgegeven ».

J. Leliard.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig tijdschrift voor België : n° 3 - 1958 :

A. Kinsbergen, Is een procedure van rekwest civiel ontvankelijk voor de rechtbank van koophandel ? — R. V. Lennep, De rechterlijke organisatie in Belgisch Congo.

De gemeente : n° 95 - 1958 :

Aspecten omtrent de benoeming van de burgemeester, C. Vanstraelen. — De controle op de geldigheid der gemeenteraadsverkiezingen, F. Debaedts. — De onverenigbaarheden, L. Blontrock. — Electriciteitsleiding op het publiek domein van steden en gemeenten. Toepassing van het koninklijk besluit van 2-4 december 1933, J. Defourny.

Tijdschrift voor Gemeenterecht : n° 10 - 1958 :

Raad van Staat. — Belastingen (gemeente). — Benoemingen. — Bevolking. — Bezoldiging. — Getuigschriften. — Openbare gezondheid. — Politie. — Stedebouw. — Talen. — Toelage (gemeentelijke).

Nederlands Juristenblad : n° 37 - 1958 :

Mr. E. Wytema, De toepassing van het artikel 1282 B.W. — Mr. J. C. v. Oven, Het werk aan het nieuw Burgerlijk Wetboek.

Advokatenblad : n° 8 - 1958 :

Mr. P. W. Van Doorne, Laudator temporis acti. — Mr. L. K. E. van Eijcke, De ouderdomsvoorziening in de advocatuur. — Mr. A. J. M. de Groot, De ouderdomsvoorziening in de advocatuur. — Mr. A. J. van Vessel, Het wetsontwerp betreffende de zaakwaarnemers. — Mr. J. W. A. de Voort, XVIIe congres van de Union Internationale des Avocats. — Mr. J. Th. Vermeulen, Notities bij Rotterdam.

Rechtsgeleerdmagazijn Themis : n° 5 - 1958 :

De betekenis van « kind » in de art. 3, 29, e.v. en 52 B.W. in de Wet op de Lijkbezorging en in de art. 290 en 291 van het Wetboek van Strafrecht, door P. L. E. van der Maesten De Sombreef. — Verkenningen binnen de Antilliaanse Gemeenschap op strafrechtelijk en criminologisch terrein, door Mr. C. W. van Binsbergen.

Arbitrale Rechtspraak : n° 454 - 1958 :

Mr. W. Nolen, Openbare orde en arbitrage.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 3557 - 1958 :

Mr. Y. Scholten, Administratiekantoor en certificaathouder. — Prof. Mr. J. C. van Oven, Het werk aan het nieuwe Burgerlijke Wetboek.

Journal de Tribunaux : n° 4209 - 1958 :

Mimim Pierre, Accord de la science et du droit. — Taquet Marcel, L'accord national du 16 juillet 1958 relatif aux conseils d'entreprises.

Revue critique de Jurisprudence Belge : n° 3 - 1958 :

La notion de réticence de l'assuré dans l'application de l'article 9 de la loi du 11 juin 1874 sur les assurances, par M. Goerges. — La notion des bonnes moeurs et la sanction des actes y contrevenant, M. A. De Bersaques. — L'exercice des recours en matière indivisible, M. Etienne Gutt. — L'exercice des recours en matière indivisible, M. Etienne Gutt. — Le droit maritime, M. Jean Van Ryn et M. Jacques Heenen. (Examen de jurisprudence).

Recueil Dalloz : n° 35 - 1958 :

Pierre Huguet, Chronique législative.

Annales de Droit et de Sciences Politiques : n° 3 - 1958 :

Les tendances de la législation et de la jurisprudence françaises vers une égalisation de la condition juridique des époux, M. Collette Saujot. — Le régime successoral légal en Belgique, M. René Piret. — La stabilité d'emploi en Droit belge, M. André Lagasse. — Les lacunes de la législation sur l'urbanisme, M. Edmond Bouttiau.